

Valda Šuvcāne
Ieva Ernštreite

Latviešu-lībiešu-angļu sarunvārdnīca
Leṭkīel-līvõkīel-engliškīel rōksõnārōntõz
Latvian-Livonian-English Phrase Book

© Valda Šuvcāne 1999
© Ieva Ernštreite 1999
© Eraksti 2005
ISBN-9984-771-74-1
68 lpp. / ~ 0.36 MB

SATURS SIŽALI CONTENTS

I. IEVADS

ĪEVAD

INTRODUCTION

I.1. PRIEKŠVārDS 5

EDDISŌNĀ 6

FOREWORD 6

I.2. LĪBIEŠI, VIŅU VALODA UN RAKSTĪBA 7

LĪVLIST, NĀNT KĒĻ JA KĒRAVĪŅ

LIVONIANS, THEIR LANGUAGE AND ORTOGRAPHY 12

I.3. NELIELS IESKATS LĪBIEŠU VALODAS GRAMATIKĀ 9

LĪTŌ IĻ LĪVŌ GRAMĀTIK

EXPLANATORY NOTES ON THE MAIN FEATURES OF THE LIVONIAN SPELLING
AND PRONUNCIATION 14

II. BIEŽĀK LIETOTĀS FRĀZES

SAGGŌLD KŌLBATŌT FRĀZŌD

COMMON USED PHRASES

II.1. SASVEICINĀŠANĀS UN ATVADĪŠANĀS 16

TĒRIŅTŌMI JA JUMĀLŌKS JETĀMI

GREETINGS

II.2. IEPAZĪŠANĀS UN CIEMOŠANĀS 16

TUNDIMI JA KILĀSTIMI

INTRODUCING PEOPLE, VISITING PEOPLE

II.3. BIOGRĀFIJAS ZIŅAS 17

BIOGRĀFIJ TEUTŌD

PERSON'S BIOGRAPHY

II.4. PATEICĪBAS, LĪDZJŪTĪBAS UN PIEKLĀJĪBAS IZTEICIENI 18

TIENĀNDŌKST, IŅŌZTŪNDIMI JA ANDŌKS ĀNDAMI SŌNĀD

EXPRESSING GRATITUDE, POLITE PHRASES

II.5. LŪGUMS 19

PŌLAMI

REQUEST

II.6. APSVEIKUMI, NOVĒLĒJUMI 19

VŌNTARMŌMI
CONGRATULATIONS, WISHES

II.7. **DIENAS, MĒNEŠI, GADALAIKI** 20
PĀVAD, KŪD, ĀIGASTĀIGAD
WEEKDAYS, MONTHS, SEASONS

II.8. **LAIKA APSTĀKĻI** 23
ĀIGA
WEATHER

II.9. **PULKSTENIS** 24
KĪELA
TIME, TELLING THE TIME

III. **VĀRDU KRĀJUMS**
SŌNA VŌLA
VOCABULARY

III.1. **CILVĒKS** 25
RIŠTĪNG
PERSON

III.2. **ĢIMENE** 27
AIM
FAMILY

III.3. **MĀJOKLIS** 28
KUOD
HOME

III.4. **MĀJLIETAS, APĢĒRBS** 29
KUODAŽĀD, ŌRŌND
HOUSEHOLD THINGS, CLOTHING

III.5. **ĒDIENI, DZĒRIENI** 31
SĪEMNAIGĀD, JŪOMNAIGĀD
MEALS, FOOD, DRINKS

III.6. **JŪRA, UPE, EZERS** 32
MER, JOUG, JŌRA
SEA, LAKE, RIVER

III.7. **MEŽS, LAUKS** 33
MŌTSĀ, NURM
FOREST, FIELD

III.8. **DZĪVNIEKI, KUKAIŅI** 35

JELĀID, KUKKIST
ANIMALS, INSECTS

- III.9. **PUTNI** 36
LĪNDŌD
BIRDS
- III.10. **DARBA DARĪTĀJI** 37
TĪETĒJIST
OCCUPATIONS, JOBS
- III.11. **DARBA RĪKI** 39
TĪE AŽĀD
TOOLS
- III.12. **BAZNĪCA, TICĪBA** 39
PIVĀKUODĀ, USK
CHURCH, RELIGIOUS BELIEF
- III.13. **MĀCĪBAS, MĀKSLA** 41
OPĀTŌKST, KUNŠT
LEARNINIG, ART
- III.14. **DAŽĀDI VĀRDI** 43
MUNT SŌNĀD
DIFFERENT WORDS
- III.15. **ĪPAŠĪBAS VĀRDI** 44
UMMIZ SŌNĀD
ADJECTIVES
- III.16. **SKAITĻA VĀRDI** 48
LUGSŌNĀD
NUMERALS
- III.17. **VIETNIEKVĀRDI** 49
AZŪMSŌNĀD
PRONOUNS
- III.18. **DARBĪBAS VĀRDI** 51
TĪEMIZ SŌNĀD
VERBS
- III.19. **APSTĀKĻA VĀRDI** 59
VĪŢSŌNĀD
ADVERBS
- III.20. **PRIEVĀRDI** 62
PREPOZĪTSIJŌD
PREPOSITIONS
- III.21. **SAIKĻI UN PARTIKULAS** 63

IV. PIELIKUMI
JŪSPANDŌKŠI
APPENDICES

- IV.1. LIETVĀRDU UN ĪPAŠĪBAS VĀRDU DEKLINĀCIJU PARAUGI 63**
NIMSŌNĀD JA UMMIZ SŌNĀD NŌTKŌMI
SAMPLES OF NOUN AND ADJECTIVE DECLENSIONS
- IV.2. SKAITĻA VĀRDU LOCĪŠANAS PARAUGI 64**
LUGSŌNĀD NŌTKŌMI
SAMPLES OF NUMERAL DECLENSION
- IV.3. VIETNIEKVĀRDU LOCĪŠANA 65**
AZŪMSŌNĀD NŌTKŌMI
PRONOUN DECLENSION
- IV.4. DAŽI DARBĪBAS VĀRDU KONJUGĒŠANAS PARAUGI 65**
TIĒMIZ SŌNĀD KONJUGĀTSIJ
FEW SAMPLES OF VERB CONJUGATION
- IV.5. ĢEOGRĀFISKIE NOSAUKUMI 67**
GEOGRĀFLIST NIMŪD
GEOGRAPHICAL NAMES. LATVIAN PLACE-NAMES. NAMES OF COUNTRIES.

I. IEVADS
ĪEVAD
INTRODUCTION

Priekšvārds

Lībiešu valoda pamazām aiziet nebūtībā. 20. gadsimta pirmajā pusē to vēl lietoja kā sarunu valodu Kurzemes jūrmalas ciemu ģimenēs un sabiedrībā. To mācīja arī turienes skolās, bet šī gadsimta otrajā pusē valodas lietošana strauji samazinājās politisku un sociālu apstākļu dēļ. Pēc diviem pasaules kariem un okupācijas lībiešu kopiena ciemos bija izjukusi. Atsevišķi lībiešu valodas pratēji dzīvoja izklaidus dažādās vietās Latvijā un ārzemēs. Nebija vairs tādu lībiešu ģimeņu, kur vecāki paši mācētu dzimto valodu un to varētu iemācīt bērniem.

Mūsdienās turpina darboties sabiedriskā organizācija "Līvōd īt" (Lībiešu savienība) un "Līvōd rānda" (Lībiešu krasts). Tie pārstāv lībiešus un lībiešu pēctečus, kuri apzinās savu izcelsmi, bet lībiešu valodu vairs neprot. Tādu cilvēku Latvijā ir ap 200.

Lībiski dzied trīs dziesmu ansambļi - "Līvlist" (Lībieši), "Kāndla" (Kokle), "Vīm" (Lietus); reizēm kādu lībiešu dziesmu atskaņo arī folkloras kopa "Skandinieki". Dziesma spēj saglabāt valodu ilgāk nekā ikdienas sadzīves norises.

Paredzams, ka jau 21. gadsimta sākumā pasaulē kopumā būs ne vairāk par desmit cilvēkiem, kuriem lībiešu valoda ir dzimtā valoda. Turklāt būs arī nedaudz cilvēku, kas lībiešu valodu iemācījušies kā svešvalodu. Šo valodu izmantos galvenokārt mācību iestādēs un zinātniskos nolūkos.

Šis nelielās vārdnīcas nolūks ir palīdzēt interesentiem iepazīties ar lībiešu sarunvalodu, vārdu krājumu un gramatiku.

Vārdnīcas angļisko daļu veidojusi Ieva Ernštreite.

Eḑḑisōnā

Līvokēļ pigātagā um kaddōn jarā. 20. sadāāigast ežmis pūolsō līvokēļ vel vōļ Kurāmō līvōd rāndalist rōk kēļ. Līvokēļ sai opātōt ka rānda skūolši. 20. sadāāigast tuoiz pūols līvokēļ kōlbatimi um īend piškimizōks. Kōd mōilma suoddō ja okupātsij rezultātōs līvōd kilād vōļtō īenōd tijād. Līvokēļeldō rōkāndijist jelīstō kui ikšlimist mingižis kūožis Leļmōs ja uļļis mōs. Seļļist līvō ai-mōd, kus vanbist mūoštābōd jemākēļeldō ja siedā opātōbōd eņš lapstōn, jembit iz ūo.

Mād āigas entš tīe jeddōpēḑōn tīeb organizātsij "Līvōd īt" ja administratīv teritoriāli lūotimi "Līvōd rānda". Ne pilōbōd iļ līvlist ja iļ nānt tagāntuļļijist, kis tīedōbōd eņš suggimizō, no jemā-kēļeldō jembit āb mūoštābōd. Leļmōs āt mingist 200 seļļist rovštō.

Līvokēļs lōlabōd kuolm loul ansamblōd: "Līvlist", "Kāndla" ja "Vīm"; mingizkōrd līvō lōlōd kilāndōbōd folklor kuop "Skandinieki" ka. Loul vōib kēļeldō praļtō jo kōgiņ kui jegāpāvaļi jel.

Um nādōb, ku 21. sadāāigast īrgandōksōs āb lītō jembit kui kim rištīngtō, kīen līvokēļ um sin-dikēļ. Lībōd ka seļļist rovst, kis līvokēļeldō lībōd oppōnōd kui vōrōz kēļeldō. Līvokēļ siz līb tieud-mīed pierāst.

Se piški rōksōnārōntōz tōb ābļō amādōn arū sōdō iļ līvokēļ rōk, sōnāvīļa ja gramātik.

Ieva Ernštreite um tīend rōksōnā rōntōz engliškēļ jaggō.

Foreword

The Livonian language is gradually becoming non-existent. In the first half of the 20th century it was still used as a spoken language in Kurzeme sea coast fishermen's families and communities. It was taught in the local schools. However, the practical use of the Livonian language decreased fast in the second half of this century due to political and social reasons. As a result of two world wars and the following occupation, the Livonian community broke up. Individual Livonian language speakers lived in different parts of Latvia and abroad. There were no more Livonian families where the parents could speak their native language and teach their children to use it.

Currently, the non-governmental organisation "Līvōd Īt" (Livonian Union) and the state administrative territory "Līvōd Rānda" (Livonian Coast) are carrying on their activities to represent the Livonians and their descendants who are aware of their origin, but cannot use their own language. The number of these people does not exceed 200.

Three singing groups - "Līvlist", "Kāndla", and "Vīm" - sing in Livonian. Now and then Livonian melodies are included in "Skandinieki" concert programmes. Songs and singing seem to be a better way to preserve the language longer than daily social activities.

It has been anticipated that by the beginning of the 21st century there will be not more than ten families in the world whose native language is Livonian. Apart from them, there will be a few people having learnt Livonian as a foreign language. This language will be mostly used by scientists and linguists at universities and for scientific research.

The aim of this small phrase book is to help those interested in the Livonian spoken language, vocabulary and grammar.

The English section of the phrase book has been done by Ieva Ernštreite.

Lībieši, viņu valoda un rakstība

Lībiešu priekšteči dzīvojuši Latvijas teritorijā jau pirms 5000 gadiem, tāpēc lībieši - tāpat kā latvieši - ir Latvijas pamatiedzīvotāji. Dzīvodami ilgu laiku vienā teritorijā blakus baltu tautai - latviešiem -, lībieši asimilējušies, viņi ir ieplūduši latviešos, atstājot pēdas latviešu valodā un kultūrā.

No lībiešu valodas radušies daudz Latvijas vietvārdu - Ainaži, Ādaži, Ropaži, Suntaži, Ikšķile, Matkule, Puikule, Nurmuiža, Tārgale un citi, kā arī upju un ezeru nosaukumi - Aģe, Irve, Jugla, Korģe, Salaca, Līlastes ezers, Valguma ezers, Usmas ezers un daudz citu.

No lībiešiem radies arī tagadējās Vidzemes un Igaunijas dienviddaļas apzīmējums viduslaikos - Livland (Lībiešu zeme).

Latviešu valoda un lībiešu valoda, sabiedrībā blakus funkcionēdamas, viena otru ietekmējušas. Abās valodās ir aizguvumi - lībiešu valodā no latviešu valodas un otrādi. Lībiešu valodas ietekmē latviešu valodā tiek lietots uzsvars uz vārda pirmās zilbes. Lībiskā izloksne Ziemeļkurzemē un Ziemeļvidzemes rietumos liecina par agrāko lībiešu dzīvošanu šajās teritorijās.

Lībiešu valodā ir daudz aizguvumu no latviešu un vācu valodas, īpaši zinātnes un tehnikas terminu un jēdzienu jomā. Sadzīves valodā lībieši pārņēmuši no latviešu valodas daudz prefiksu, kas neatbilst somugru valodu formām un tāpēc būtu izskaužami, piemēram, 'aizlādō' (aiziet), 'izkītō' (izteikt), noandō (nodot) un citi. Šajā vārdnīcā darbības vārdi ar prefiksiem nav ievietoti.

Mums zināmā **lībiešu valodas rakstība** izveidojusies samērā vēlu. Fragmentāri pieraksti sastopami 18. gadsimtā, bet zinātniska valodas pētīšana sāka tikai 19. gadsimta vidū. To 1846. gada vasarā sāka Pēterburgas Zinātņu akadēmijas akadēmiķis somis A. J. Šēgrēns (Sjögren), bet akadēmiķis F. J. Vīdemanis pēc viņa nāves pētījumus pabeidza. 1861. gadā Pēterburgā tika izdota lībiešu gramatika, valodas paraugi, lībiešu-vācu un vācu-lībiešu vārdnīca. Šajos darbos lībiešu valodas rakstības veidošana bija sāka ar latīņu burtiem, tiem piemērojot attiecīgas diakritiskās zīmes.

19. gadsimta otrajā pusē tika publicēts arī pašu lībiešu tulkotais Mateja evaņģēlijs trijos izdevumos: 1863. gadā N. Polmaņa darbs austrumizloksnē un J. Prinča un dēlu tulkotais evaņģēlijs rietumizloksnē; 1880. gadā Pēterburgā iznāca trešais tulkojums, kas bija rakstīts tā saucamajā vidusizloksnē.

Lībiešu valodas pētījumi turpinājās arī turpmākajos gados. Pie lībiešiem 1888. un 1912. gadā ieradās E.N.Satele (Setälä) ar palīgiem, bet viņu pētījumi toreiz līdz lībiešiem nenonāca.

Rosība lībiešu valodas un kultūras jomā sākās pēc Pirmā pasaules kara. 1920. gada vasarā valodas pētniecības nolūkos lībiešu ciemos ieradās somu valodnieks Lauri Ketunens (Kettunen) un toreizējais students, vēlāk izcils igauņu folklorists Oskars Lorits (Loorits). Viņi atbalstīja un arī praktiski piedalījās (O. Lorits) lībiešu sabiedriskās organizācijas "Līvōd it" (Līvu savienība) nodibināšanā 1923. gada 2. aprīlī. Jaunās biedrības pirmais uzdevums bija lībiešu valodas saglabāšana. Lībiešu valodas mācīšanu jūrmalas ciemu skolās izdevās noorganizēt jau 1923. gada rudenī. Nebija skolotāja ar pedagoģisko izglītību, bet lībiešu valodu apņēmās mācīt bijušais jūrniece Mārtiņš Lepste, kura dzīves vieta toreiz bija Mazirbe.

M.Lepste mācīja lībiešu valodu no 1923. gada oktobra līdz 1938. gada decembrim piecās skolās, kas atradās jūrmalas ciemos apmēram 45 km garā joslā. M.Lepste bija ceļojošs skolotājs, ar savu zirgpajūgu viņš nokļuva katru dienu citā skolā. Lībiešu valodas mācību stundas katrā skolā notika reizi nedēļā visām klasēm kopā. Mācību darbā lielas grūtības radīja lībiešu valodas mācību grāmatu un normētas pareizrakstības trūkums.

Pateicoties igauņu un somu atbalstam, 20. gados iznāca piecas lībiešu lasāmgrāmatas, dzeju krājums un divas nošu grāmatas. 1935. gadā Helsinkos tika izdota lībiešu jaunekļa Pētera Damberga sastādītā lasāmgrāmata ("Jemakīl lugdōbrāntōz skūol ja kuod pierast"). Nevienā no minētajiem darbiem nebija rakstīts par lībiešu gramatikas jautājumiem, bet bez gramatikas valodas mācīšana ir visai grūta.

No 1931. gada decembra līdz 1939. gada augustam lībiešu valodā iznāca laikraksts "Līvli". Avīzes pirmajā numurā bija ievietots profesora L. Ketunena raksts "Kā ir jāraksta". Diemžēl toreiz tas aprobežojās tikai ar lībiešu alfabēta izklāstu.

1932. gada pavasarī Rīgā nodibinājās "Lībiešu draugu biedrība Latvijā", kuras locekļi, uzskatīdami sevi par lībiešu pēctečiem, vēlējās lībiešiem palīdzēt viņu valodas un kultūras jautājumu kārtošānā. Filoloģijas students Laimonis Rudzītis iemācījās lībiešu valodu, rakstīja laikrakstā "Līvli" un 1933. un 1934. gadā izdeva lībiešu kalendārus. Šajos kalendāros L. Rudzītis rakstīja arī par lībiešu valodas un rakstības jautājumiem. Norādījumi šajās lietās toreiz lībiešiem bija ļoti vajadzīgi. Diemžēl Rudzīša norādījumos bija būtiskas atšķirības no somu un igauņu atzītās lībiešu valodas rakstības (viņš ts, tš vietā rakstīja c, č; garumzīmes vietā ieviesa dubultpatkaņus kā somu valodā; mīkstināmās zīmes nerakstīja zem burta, bet virs burta u. c.). Toreiz tā bija lībiešiem un latviešiem vienīgā pieejamā informācija par lībiešu valodas gramatikas jautājumiem. L. Ketunena fundamentālais darbs "Livisches Wörterbuch mit gramatischer Einleitung" iznāca Helsinkos 1938. gadā un praktiski pie lībiešiem nenokļuva. Jāatzīst, ka šie dažādie lībiešu valodas rakstības traktējumi lībiešu ortogrāfijā skaidrību neieviesa. Līdz Otrajam pasaules karam vienota literārā valoda lībiešiem neizveidojās; netika izstrādāti arī vienotās rakstības noteikumi. Arī nākamajos četrdesmit gados lībiešu vidū valodas un rakstības pozitīva attīstība nenotika.

Somijā lībiešu valodas pētīšanu turpināja valodnieki L. Posti, S. Suhonens. E. N. Sateles savāktos lībiešu valodas tekstus kārtoja un tulkoja V. Kirele. Viņu darbi tika publicēti Somijā. Helsinkos 1943. gadā iznāca arī K. Staltes lībiešu valodā iztulkotais Jaunās Derības pilnīgais izdevums.

Tērbatas Universitātē pēc Otrā pasaules kara lībiešu valodas apzināšanai un pētniecībai aktīvi pievērsās profesors Pauls Ariste. Viņš ieinteresēja un prata iesaistīt lībiešu valodas apgūšanas darbā vairākus studentus, kuri pēc augstskolas beigšanas aktīvi darbojas lībiešu valodas mācīšanas un pētīšanas laukā. Tie ir Tērbatas Universitātes profesori Eduards Vēri (Vääri), Tīts Reino Vītso un Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklis Tenu Karma. Šai universitātē lībiešu valodu apgūvusi arī Latvijas Universitātes somugru nodaļas vadītāja, filoloģijas zinātņu doktore Kersti Boiko un centīgais lībiešu entuziasts Valts Ernštreits, bet Valta māsa Ulla turpina studijas Tartu.

Mūsdienās Latvijā erudītākais lībiešu valodas zinātājs un valodas attīstības virzītājs ir Tenu Karma. 1995. gada martā viņa vadībā Mazirbē notika konference par lībiešu valodas un rakstības jautājumiem, kuras atzinumi tagad ir vērā ņemami katram, kas runā un raksta lībiski. Par konferenci gan tika rakstīts laikrakstā "Līvli", bet, manuprāt, trūkst kopsavilkuma par visiem apspriestajiem jautājumiem, lai skaidrību gūtu arī tie, kas saietā nepiedalījās.

Šī vārdnīca veidota saskaņā ar minētās konferences valodnieku atzinumiem par lībiešu rakstību.

Jāpiebilst, ka no 1989. gada rudens līdz 1995. gada pavasarim Rīgā darbojās lībiešu valodas skola (skolotāji K. Boiko, T. Karma, V. Šuvcāne). Diemžēl nebija interesentu, kas vēlētos valodu mācīties, tāpēc skolu vajadzēja slēgt. Kolkā, Mazirbē un Ventpilī lībiešu valodu mācījusi arī Zoja Sīle.

Valoda un rakstība

Lībiešu valoda ietilpst somugru valodu saimes Baltijas jūras valodu grupā, kurā ir arī igauņu, somu, karēļu, votu, ižoru un vepsu valodas.

Lībiešu valoda ir aglutinatīva valoda, t. i., atvasinot jaunus vārdus un gramatikas formas, vārda saknei pievieno vārda daļas jeb afiksus - priedēkļus, infiksus, piedēkļus un galotnes.

Lietvārdu darināšanā lībiešu valodā daudz lieto piedēkļus, piemēram, ar piedēkli **-ji** darina darba darītājus: 'opātiji' (skolotājs), 'rōkāndiji' (runātājs), 'kēratiji' (rakstītājs) u. c.;

ar piedēkli **-mi** darina vārdus ar darbības vai esamības nozīmi: 'jelāmi' (dzīvošana), 'sīemi' (ēšana), 'lōlāmi' (dziedāšana) u. c.

Apvienojot divus lietvārdus, izveidojušies jauni vārdi: 'kalāmīez' (zvejnieks; kalā = zivs; mīez = vīrs), 'sōnārōntōz' (vārdnīca; sōnā = vārds; rōntōz = grāmata).

Lībiešu valodai piemīt arī citas somugru valodām raksturīgas īpašības: liela patskaņu bagātība; lietvārdiem, īpašības vārdiem, vietniekvārdiem, skaitļu vārdiem - daudz locījumu; darbības vārda tagadnei un nākotnei kopīga forma; dzimtes kategorijas trūkums lietvārdiem un vietniekvārdiem; daudz prepozīciju un postpozīciju, kas reizēm aizvieto arī deklināciju locījumus, u. c.

Lībiešu valoda nav viendabīga, tajā saklausāmas vairākas izloksnes. Vidzemes lībiešu valoda, kas vārdnīcās tiek apzīmēta kā Salacas izloksne, saglabājusies no 19. gadsimta vidus. Ziemeļkurzemes lībiešu valodā izšķiramas trīs izloksnes. Rietumizloksnē runāja Lūžu ciemā un Miķeļtornī, vidus izloksnē (vai starpizloksnē) - Lielirbē un daļēji Jaunciemā, kā arī Sīkragā, austrumizloksnē - ciemos no Mazirbes līdz Kolkai un Melsilam. Starp Kurzemes lībiešu valodas izloksnēm ir galvenokārt fonētiskas dabas atšķirības, bet savdabības ir arī leksikā. Tas tomēr netraucēja dažādās izloksnēs runājošos pilnībā saprasties.

Neliels ieskats lībiešu valodas gramatikā

Pilnīgs lībiešu alfabēts ir šāds:

a A, ā Ā, ä Ä, ā Ā, b B, (c C), d D, ɖ ɖ, e E, ē Ē, f F, g G, h H, i I, ī Ī, j J, k K, l L, ļ Ļ, m M, n N, ņ Ņ, o O, ó Ó, ô Ô, (ö Ö), (õ Ö), õ Ö, õ Ö, p P, (q Q), r R, ɽ ɽ, s S, š Š, t T, ʈ ʈ, u U, ū Ū, v V, (w W), (x X), (y Y), z Z, ž Ž.

Šajā alfabētā ir 45 burti. Tie ir nepieciešami, lai varētu uzrakstīt dažādā laikā rakstītu lībiešu tekstu, kā arī rakstīt svešvārdus to oriģinālrakstībā (šie burti likti iekavās).

Agrāko laiku grāmatās lībiešu tekstos sastopami burti **y** un **ȳ**, ko tagad apzīmē ar **i** un **ī**, kā arī ar **o** un **ö**, ko tagad apzīmē ar **e** un **ē**.

1. Lībiešu rakstības pamatā ir latīņu alfabēts, kas papildināts:

- ar garumzīmēm uz patskaņiem **a, e, i, o, u**;
- ar diakritiskām zīmēm, ko raksta zem burtiem: **ɖ, ļ, ņ, ɽ, ʈ**;
- ar diakritiskām zīmēm, ko raksta virs burtiem: **ä, ó, Ö, š, ž**.

2. Līdzskaņu garumu lībiešu valodas rakstībā apzīmē ar līdzskaņu dubultojumiem: 'jellō' (dzīvot), 'kōzzi' (dusmīgs), 'ammō' (visu). Divus līdzskaņus neraksta vārda beigās, kaut arī zilbe jāizrunā gari: 'äl' (šūpulis), 'võņ' (laime).

3. Līdzskaņus mīkstina ar komatu zem burta. Atšķirībā no latviešu valodas lībiešu rakstībā mīkstina arī līdzskani **ɖ**, ko izrunā kā latviešu **ġ**, un līdzskani **ʈ**, kuru izrunā kā latviešu valodā **ķ**. Lībiešu valodā mīkstina arī līdzskani **ɽ**, piemēram, 'kōŗa' (ganāmpulks).

4. Skaņas **c, č** lībiešu rakstībā apzīmē ar līdzskaņu salikumu **ts, tš** (tāpat kā igauņu un vācu valodā), piemēram, 'tsukkōŗ' (cukurs), 'neitški' (meitene).

5. Burti **e, ē** lībiešu valodā apzīmē šauru skaņu - kā latviešu valodā vārdos 'eņģelis', 'ēvele'; lībiski 'veļ' (brālis), 'mēg', 'tēg', 'ne' (mēs, jūs, viņi).

6. Burtus **ä, ā** pareizi izrunājot, tie skan tāpat kā latviešu platais **e** vārdos 'enkurs', 'vectēvs', 'ēna'; lībiski - 'āmār' (krēsls), 'āma' (māte).

7. Lībiešu valodā ir šādi divskaņi: **ai, ei, ie, oi, oi, ōi, ou, ōu, iu, ui, äu, uo**.

Divskanī kā pirmais, tā otrais burts var būt īss vai garš, piemēram, 'āigast' (gads), 'mīez' (vīrs), 'pūoga' (dēls).

8. Burtu **o** izrunā divējādi (tāpat kā latviešu valodā), taču - atšķirīgi no latviešu valodas - šīs izrunas atzīmē arī rakstos:

1) **o** izrunā tāpat kā latviešu valodā **o**, piemēram, vārdā 'opera', 'Oskars'; šai gadījumā lībiešu valodā raksta **o**;

2) ja burts **o** jāizrunā kā latviešu valodā vārdā 'ola' (tajā dzirdams divskanis **uo**), tad lībiešu valodā šo divskani **uo** arī raksta, piemēram, 'suom' (soms), 'puošt' (posts), 'suo' (purvs).

9. Burts **õ** apzīmē skaņu, kas skan nedaudz cietāk nekā **o**, piemēram, 'võņ' (laime), 'võļ' (bija), 'võntsa' (piere).

Agrāk rakstībā šo skaņu apzīmēja ar burtu **o** vai **õ**, bet 1995. gada valodnieku konferencē nolēma **õ** konsekventi ieviest rakstībā.

10. Burts **õ** lībiešu valodā apzīmē divas dažādas skaņas. Pirmajā zilbē tas apzīmē apmēram tādu pašu skaņu kā igauņu **õ** vai mazliet cietāku skaņu nekā krievu cietais **и**. Skaņu izrunājot, mēles vidējā daļa paceļas pret aukslējām, bet lūpas ir pievērtas. Tālākajās zilbēs **õ** ir indiferents patskanis, kas izrunājot skan apmēram tāpat kā angļu valodā 'mother' beigu zilbē, piemēram, 'mōtlō' (domāt), 'polākōz' (zēns).

11. Uzsvars lībiešu valodā tāpat kā latviešu valodā parasti ir uz pirmās zilbes. Garākos vārdos ir arī palīguzsvars uz sekojošajām nepāra zilbēm, piemēram, 'kītōbsōnā'.

12. Saskaņā ar 1995. gada valodnieku konferences lēmumu turpmāk lībiešu rakstībai jāpamatojas uz lībiešu austrumizloksni. Tāpēc vārda pirmajā zilbē burta **a** vietā jāraksta burts **o** un **ā** vietā - **õ**, piemēram, 'kõrand' (sēta, māja), 'lõja' (laiva), 'mõ' (zeme), 'rõ' (nauda), 'õj' (krāsns).

13. Konferencē arī izlēma, ka jāliek garumzīme uz otrās zilbes patskaņa, ja pirmā zilbe ir īsa, piemēram, 'izā' (tēvs), 'jemā' (māte), 'vanā' (vecs), 'kanā' (vista).

14. Lībiešu valodā saklausāmas trīs intonācijas: stieptā, lauztā un krītošā.

Lauzto intonāciju norāda arī mācību grāmatās (to apzīmējis arī L.Ketunens 1938. gada lībiešu-vācu vārdnīcā), lauzuma vietā liekot apostrofu, piemēram, 'lē'd' (lapa), 'i'b'bi' (zirgs). Stieptā un lauztā intonācija rada atšķirību vārda nozīmē, piemēram, izrunājot stieptā intonācijā vārdu 'pallō' nozīmē 'lūgt', bet lauztā intonācijā - 'pa'llō' (degt).

Stieptā intonācija: 'jālga' (kāja), 'rānda' (jūrmala).

Krītošā intonācija: 'izā' (tēvs), 'vigā' (vaina), 'sigā' (cūka).

Vārdu šķiras

Lībiešu valodā deklinējamās vārdu šķiras ir lietvārdi, īpašības vārdi, skaitļa vārdi, vietniekvārdi. Darbības vārdi ir konjugējami.

Nelokāmi ir apstākļu vārdi, saikļi, prepozīcijas un partikulas.

15. Lietvārds (nimsōnā) ir centrālā vārdu šķira. Runājot mainās lietvārdu galotnes un reizēm arī skaņas vārda celmā, ko atspoguļo gramatiskās formas - skaitlis un locījums.

Lietvārdam ir **tikai viena gramatikas dzimtes kategorija** (latviešu valodā izšķir sieviešu un vīriešu dzimti) un divi skaitļi - vienskaitlis un daudzskaitlis.

Lietvārdam un citiem nomeniem ir 8 locījumi. Agrāk valodā bija vairāk locījumu, bet tie attiecās uz atsevišķiem lokāliem vārdiem, tāpēc šai īsajā pārskatā nebūtu lietderīgi tos nosaukt.

Locījumi

- | | |
|----------------------------------|-----------------------|
| 1. Nominatīvs kas ? | kis? mis? |
| 2. Ģenitīvs kā ? | kīnga? mis? |
| 3. Datīvs kam ? | kīngan? kīen? missōn? |
| 4. Partitīvs ko ? | kīenta? midā? |
| 5. Instrumentālis ar ko ? | kīngaks? missōks? |
| 6. Illatīvs kurp ? | kīngazō? missōz? |
| 7. Inesīvs kur ? | kus? missōs? |

8. Elatīvs **no kurienes?** kust? kīenstō? missōst?

Lietvārdu deklinācijas (locīšanas tipi)

Lai atvieglotu lietvārdu locīšanu, valodnieki vairākkārt sadalījuši lībiešu lietvārdus deklinācijās. A. J. Šēgrēna 1861. gadā publicētajā gramatikā nomeni sadalīti 32 deklinācijās, L. Ketunens parādījis 7 deklināciju paraugus ("Livisches Wörterbuch", 1938), tos pašus nosauc arī E. Vēri ("Lībieši", 1994).

Visu nomenu locīšanai nepieciešami daudzi locīšanas tipi, bet lībiešu gramatikas trūkuma dēļ tos šeit nosaukt nevar. Pielikumā ir četri deklināciju paraugi.

16. Īpašības vārds (ummi sōnā) izsaka priekšmeta vai parādību īpašību, tā locīšanai ir tādi paši locījumi un skaitļi kā lietvārdam.

Īpašības vārdam ir trīs salīdzināmās pakāpes: pamata, pārākā un vispārākā pakāpe. Pamata pakāpe ir īpašības vārda pamatforma, pārākā pakāpe tiek veidota, pievienojot palīgvārdu **juo**, vispārākā pakāpe - pievienojot palīgvārdu **amā**, piemēram: 'sūr', 'juo sūr', 'amā sūr' (liels, lielāks, vislielākais); 'piški', 'juo piški', 'amā piški' (mazs, mazāks, vismazāks).

Dažkārt valodā pārāko pakāpi veido, pamata pakāpes vārda celmam pievienojot galotni **-imi** vai **-mi**, piemēram, 'min nūořimi pūoga' (mans jaunākais dēls), 'min piškimi tidār' (mana mazākā meita).

17. Skaitļa vārdi (lugsōnād) iedalāmi pamata un kārtas skaitļa vārdos. Tie lokāmi tāpat kā lietvārdi, ievērojot vārda uzbūvi un galotni.

Skaitļa vārdi no **viens** līdz **desmit** ir pirmatnīgi; no **vienpadsmit** līdz **deviņpadsmit** veidoti no šo pirmatnīgo vārdu celmiem ar komponentu **-tuoistōn**, piemēram, 'ikštuoistōn', 'kakštuoistōn'.

Skaitļa vārdi no **divdesmit** līdz **deviņdesmit** veidoti ar komponentu **-kimdō**, kam pievienoti skaitļa vārdi: **ikš**, **kakš** utt., piemēram, 'kakškimdō ikš', 'īdōkskimdō nēļa'.

Kārtas skaitļa vārdi 'ežmi' (pirmais) un 'tuoi' (otrais) veidoti no īpašiem celmiem; tālākie kārtas skaitļa vārdi austrumizloksnē beidzas ar **-z**: 'kuolmōz' (trešais), 'neļļōz' (ceturtais), bet rietumlībiešu izloksnē - ar **-iz** vai **-i**, piemēram, 'kuolmi', 'kuolmiz'; 'neļļi', 'neļļiz'.

Teikumā aiz pamata skaitļa vārda, izņemot 'ikš' (viens), lietvārdu lieto partitīva locījumā, piemēram, 'neitški neiz kakš lindō' (meitene redzēja divus putnus); 'nāntōn vōļ seis lapstā - vīž puiģō ja kakš tidārt' (viņiem bija septiņi bērni - pieci puikas un divas meitas).

18. Vietniekvārdi (azūmsōnād) norāda uz personām, priekšmetiem, parādībām, to īpašībām vai skaitu.

Vietniekvārdus iedala vairākās grupās: personu, piederības, atgriezeniskais, norādāmie, jautājāmie, attieksmes, nenoteiktie vietniekvārdi. Šāds iedalījums veidots arī vārdnīcā.

19. Darbības vārds (tīemiz sōnā) šai vārdnīcā rakstīts trijās formās: nenoteiksmē - 'kuddō' (adīt); tagadnes vienskaitļa 1. personā - 'kudāb' (adu) un pagātnes vienskaitļa 1. personā 'kudīz' (adīju).

Darbības vārdu var izteikt nenoliegtā (apstiprinošā) formā - 'minā/ma kudāb' - un noliegtā formā - 'minā/ma āb kudā' (es adu; es neadu).

Darbības vārdam lībiešu valodā ir 5 laiki: tagadne, ko lieto arī nākotnes izteikšanai, vienkāršā pagātne (imperfekts) un divi saliktie laiki - saliktā tagadne (perfekts) un saliktā pagātne (pluskvamperfekts).

Darbības vārdam ir 5 izteiksmes: īstenības, vēlējuma, pavēles, vajadzības un atstāstījuma izteiksme. Sestā izteiksme ir potenciālā izteiksme palīgdarbības vārdam 'būt' (vōlda) nākotnes formā: 'minā/ma līb' (es būšu).

Darbības vārdam ir divas nenoteiksmes - 1. nenoteiksme beidzas ar galotni **-ō** (dažiem verbiem - arī ar **-a**), 2. nenoteiksme beidzas ar galotni **-m**. Piemērs teikumā: 'izā tōž lādō maggōm' (tēvs gribēja iet gulēt).

Pie darbības vārda infinitīvajām formām pieder arī divdabji: tagadnes aktīvais un tagadnes pasīvais divdabis; pagātnes aktīvais un pagātnes pasīvais divdabis.

Dažādu darbības nianšu izteikšanai darbības vārdam pievieno prievārdus vai apstākļa vārdus: 'jarā unnō' (aizmirst); 'jarā sullō' (nokust); 'kubbō lādō' (sapulcēties); 'jarā lindō' (aizlaisties); 'jarā kūolō' (nomirt). Nevajadzētu lībiešu darbības vārda celmam pievienot latviešu valodas prievārdus - 'aiz + 'lādō' = 'aizlādō' (aiziet); 'no' + 'pānda' = 'nuopānda' (nolikt); 'sa' + 'rōkāndō' = 'sarōkāndō' (sarunāt); 'sa' + 'kutsō' = 'sakutsō' (saaicināt) u. c.

20. Apstākļa vārds (viṣṣōnā) tuvāk raksturo darbību. Tā ir nelokāma vārdu šķira.

Pēc leksiskās nozīmes apstākļa vārdi iedalīti vairākās grupās: vietas, laika, veida, mēra, cēloņa apstākļa vārdi. Tā tie sadalīti un rakstīti arī vārdnīcā.

21. Prievārdi (prepozītsijōd) saista teikumā divus patstāvīgus vārdus, norādot uz to attiecsmēm. Lībiešu valodā prievārdi gandrīz vienmēr atrodas aiz lietvārda vai vietniekvārda (latviešu valodā parasti ir otrādi). Arī teikumu veidošanas metodika ir atšķirīga. Lībiešu valodā teikumos prievārdi galvenokārt saistīti ar ģenitīva locījumu, piemēram, 'lāpš pīlōb pū allō' (bērns stāv zem koka); 'tul min jūr!' (nāc pie manis!); 'lōlajist tulbōd kubbō' (dziedātāji sapulcēsies); 'piņ ţekōb iļ tarā' (suns lec pār žogu).

22. Saiklis (sidimsōnā) tiek izmantots vārdu un teikuma sastāvdaļu saistīšanai: 'jemā **ja** tidār lekštō pids riekkō' (māte un meita gāja **pa** ceļu); 'ta mōtlōb, **ku** līb pāgiņ lešti' (viņš domā, **ka** būs daudz butes).

23. Partikula (partikōl) papildina teikuma saturu, piešķirot vārdam un teikumam dažādas nianšes: 'nūz **ni** ilzō!' (celies **nu** augšā!); 'kū pāstiz **nei** sieldō, **ku** vōiž ammō nādō' (mēness spīdēja **tik** gaiši, **ka** varēja visu redzēt); '**āb**, se āb kōlb!' (**nē**, tas neder!).

Šajā vārdnīcā saikļi un partikulas ievietoti vienā nodaļā, jo valodā daļu no tiem izmanto gan kā saikļus, gan arī kā partikulas.

Livonians, their language and ortography

The Livonians predecessors lived in the territory of Latvia more than 5000 years ago. For this reason the Livonians together with the Latvians are the indigenous people of Latvia. Having lived side by side with a Baltic nation - Latvians, for so many years, the Livonians have assimilated and merged with them thus leaving reflection in the Latvian language and culture.

A lot of Latvian place name names, e. g. Ainazi, Adazi, Ropazi, Suntazi, Ikšķile, Matkule, Puiķule, Nurmuiza, Targale, etc., and names of rivers and lakes (Aģe, Irve, Jugla, Korge, Salaca, Līlaste, Valgums, Usma) have originated from the Livonian language. The present Latvian Vidzeme and the south of Estonia used to have a name - Livland - the land of Livonians.

The Latvian and Livonian languages, functioning together in the community, have largely influenced each other. Both are rich in borrowings from the other language. The word stress on the first syllable in Latvian is one of the influences of the Livonian language. The Livonian dialects in north Kurzeme and in the western part of north Vidzeme prove the existence of ancient Livonian settlements in those territories.

The Livonian language has borrowed numerous words from Latvian and German, particularly in scientific and technical terminology.

The present Livonian orthography has originated quite late. There are some 18th century samples; however, a scientific research of the language started only in the middle of the 19th century. It was started by a Finnish academician A. J. Sjögren (Petersburg Academy of Sciences) in 1846 and after his death continued by academician F. J. Viedemann. The research resulted in publishing a Livonian grammar book and language samples; a Livonian-German and German-Livonian dictionary (Petersburg, 1861).

Livonian language research continued when in 1888 and 1912 E. N. Satälä with his assistants visited Livonians. Unfortunately, the research results did not reach them.

A new wave of development in the field of the Livonian language and culture started after World War I. In the summer 1920 a Finnish linguist Lauri Kettunen and a student Oscar Loorits (the future outstanding Estonian folklorist) visited Livonian villages to investigate the language. They also supported and took part (O. Loorits) in the foundation of "Līvōd Īt"(Livonian Union) on April 2, 1923. The first task of the newly established Livonian non-governmental organization was to preserve the Livonian language. The Livonian language classes in the sea coast village schools started already in autumn 1923. There were no professional Livonian language teachers, so Martins Lepste, a former seaman and Mazirbe resident decided to take up the job. He taught from October, 1923 to December, 1938 in five schools placed in the villages in the distance of about 45 km. M. Lepste was a travelling teacher, he visited one school a day. The students had Livonian classes once a week. It was quite a hard job as there were no Livonian text books and generally approved spelling.

Thanks to the Estonian and Finnish support, five small Livonian readers, a collection of poems and two music books were published. In 1935 in Helsinki a Livonian reader "Jemakīel lugdō-brāntōz skūol ja kuod pierast" by a Livonian youngster Peteris Dambergs was published. None of the mentioned readers contained grammar what made the language teaching quite difficult.

The newspaper "Līvli" was published in Livonian from December 1931 to August 1939. The first copy contained an article by prof. L. Kettunen "How to write". Unfortunately, it was only an insight into the Livonian alphabet.

In 1932 "The Livonian Friends Association in Latvia" was founded. Their members, considering themselves the Livonian ascendants, wanted to support Livonians in protecting and developing their language and culture. Laimonis Rudzītis, a philology student, acquired Livonian, published his articles in "Līvli" and Livonian Year Books in 1933 and 1934. They reflected Livonian language and spelling problems, very important for the Livonians at that time.

However, the diversity of opinions as to the Livonian orthography continued to exist until World War II and later. There is still no clarity in the Livonian spelling rules.

Finnish linguists L. Posti and S. Suhonen continued Livonian language research in Finland. V. Kyrölö compiled and translated Livonian texts collected by E. N. Setälä. They were published in Finland. In 1943 a complete New Testament translated into Livonian by K. Stalte was published in Helsinki.

After World War II Professor Paul Ariste (Tartu University, Estonia) did a lot to acknowledge and investigate the Livonian language. He managed to involve a group of students taking a serious interest in it. Among them are the present Tartu University professors Eduard Vääri and

Tiit Reino Viitso as well as Tenu Karma, honorary member of the Latvian Academy of Sciences. Kersti Boiko, a philology doctor, head of the Finno-Ugric languages department, University of Latvia, and Valts Ernštreits, have mastered the Livonian language in Tartu. Currently Ulla Ernštreite is acquiring the Livonian language at Tartu University.

At present the most professional Livonian language specialist in Latvia is Tenu Karma. In March, 1995 he directed a conference on the Livonian language and orthography issues which left a great impact on every Livonian language learner and user.

The present prase book has been made following the conference resolutions concerning the Livonian orthography.

It should be noted that from autumn 1989 to spring 1995 there was a Livonian language school (teachers K. Boiko, T. Karma, V. Suvcane). Zoja Sile taught Livonian in Kolka, Mazirbe and Ventspils.

Explanatory notes on the main features of the Livonian spelling and pronunciation

There are 45 letters in the Livonian alphabet:

a A, ā Ā, ä Ä, ǣ Ą, b B, (c C), d D, ɖ ɗ, e E, ē Ē, f F, g G, h H, i I, ī Ī, j J, k K, l L, ļ Ļ, m M, n N, ņ Ņ, o O, ó Ó, ô Ô, (ö Ö), (õ Ö), õ Õ, õ Õ, p P, (q Q), r R, ɽ ʀ, s S, š Š, t T, ʈ ʈ, u U, ū Ū, v V, (w W), (x X), (y Y), z Z, ž Ž.

They are necessary to write down Livonian texts published in different times as well as foreign words in their original spelling (these letters are in brackets).

Earlier Livonian books contain letters y, ȳ, now replaced by i, ī and ɔ, ǫ - now known as e, ē.

1. The Livonian spelling is based on the Latin alphabet, supplemented by:

- lengthening marks on vowels **a, e, i, o, u**;
- diacritical marks under the letters **ɖ, ļ, ņ, r, ʈ**;
- diacritical marks above the letters **ǣ, ô, š, ž**.

2. The lengths of consonants in the Livonian spelling is marked by a double letter, e. g. 'jellõ' (to live), 'kõzzi' (angry), 'ammõ' (all). Double consonants are not written at the end of the word, although the syllable is long, e. g. 'äl' (cradle), 'võn' (happiness).

3. The consonants are pallatalized with a mark under the letter. Different from the Latvian language, the Livonian **ɖ, ʈ** and **ɽ** are pallatalized consonants.

4. The sounds **c** and **č** are represented by a combination of letters **ts** and **tš** (similar to the Estonian and German languages), e. g. 'tsukkõr' (sugar), 'neitški' (a girl).

5. The letters **e, ē**, e. g. 'veļ' (a brother) in Livonian stand for a narrow sound, like the English 'bed', 'ten'.

6. The letters **ä**, **ā** are pronounced widely, like [a] in the English words 'man', 'bag'.

7. The Livonian language has got the following diphthongs: **ai, ei, ie, oi, oi, õi, ou, õu, iu, ui, au, uo**. The first or the second vowel in the diphthong can be either long or short, e. g. 'āigast' (a year), 'mīez' (a husband), 'pūoga' (a son).

8. The letter **o** is pronounced: a) like the English opera, b) like the English 'one' (Livonian 'suo' - a marsh).

9. The letter **õ** stands for a sound harder than **o**, e. g. 'võn' (happiness), 'võļ' (was). Earlier this sound was represented by a letter **o** or **õ**, but the Linguists' conference in 1995 decided to introduce **õ** in Livonian spelling.

10. The Livonian letter **õ** stands for different sounds. Its quite a hard sound. In the first syllable it reminds a similar sound in the Estonian language. In further syllables it becomes rather neutral, like in the English word 'mother'.

11. The stress in the Livonian language mainly falls on the first syllable, although longer words have a double stress, e. g. 'kīõt'sõnā'.

12. According to the decision adopted at the Linguists' conference in 1995, further on the Livonian spelling should be based on the eastern dialect. Consequently, **o** should be written instead of **a** in the first syllable, and **õ** instead of **ā** e. g. 'kõrand' (a house), 'mõ' (land).

13. The conference also decided that a lengthening mark should be used on the second syllable vowel, if the first syllable is short, e. g. 'izā' (father), 'jemā' (mother).

14. There are three types of intonation in the Livonian language: the drawn, the broken and the falling.

The broken intonation is marked with an apostrophe, e. g. 'lē'd' (a leaf). The drawn and the broken intonation may change the meaning of a word, e. g. 'pallõ' with a drawn intonation means 'to ask' while 'pa'llõ' with the broken means 'to burn'.

Words like 'jālga' (a leg), 'rānda' (the seaside) are pronounced with a drawn intonation.

Words like 'izā' (a father), 'vigā' (a fault), 'sigā' (a pig) have the falling intonation.

II. BIEŽĀK LIETOTĀS FRĀZES SAGGÕLD KÕLBATÕT FRĀZÕD COMMON USED PHRASES

II.1. SASVEICINĀŠANĀS UN ATVADIŠANĀS
TĒRIŅTŌMI JA JUMĀLŌKS JETĀMI
GREETINGS

Sveiki! Tēriņš! Hello!
Labrīt! Jōvā ūomōg! / Jōvvō ūomōgt! Good morning!
Labdien! Jōvā pāva! / Jōvvō pāuvō! Good afternoon!
Labvakar! Jōvā ūdōg! / Jōvvō ūdōgt! Good evening!
Esi sveicināt/s, -a Vōl tēriņš! How do you do!
Esat sveicināt/i, -as Vōlgid tēriņtōd! How do you do!
Kā tev (jums) klājas? Kui sinnōn (tāddōn) lāb? How are you?
Paldies, man klājas labi. Tienū, minnōn lāb jōvist. Thank you, I am fine.
Kā dzīvojat? Kui jelād? How are you getting on?
Varētu iet labāk. Vōiks lādo jo jōvist. Could be better.
Mūsu ģimenei nekā netrūkst. Mād aimōn mittōmidēgist āb pūtō. Our family is all right.
Kā jūtaties? Kui tēg tūndōt ēntšta? How do you feel?
Un jūs? Ja kui tēg? And what about you?
Paldies Dievam - esmu vesels. Tienū Jumālōn - um tiera. Thanks God, I am well.
Paliēc sveiks! Īe tēriņš! Good-bye!
Paliēciet sveik/i, -as! Īegid tēriņš! Good-bye!
Ardievu! Jumālōks! So long!
Uz redzēšanos! Nēmiz pāl! Nēmiz sōņ! Bye-bye!
Sveiciniet visus! Tēriņtōgīd amđi! My regards to everybody!
Visu labu! Laimīgu ceļu! Ammō jōvvō! Vōndzistō riekķō! All the best! Have a nice tripe!

II.2. IEPAZĪŠANĀS UN CIEMOŠANĀS
TUNDIMI JA KILĀSTIMI
INTRODUCING PEOPLE, VISITING PEOPLE

Es gribētu jūs iepazīstināt Minā tōks tēđi tēdō tundtōbōks I would like to introduce you to
- ar savu sievu, - eņš naizōks, - my wife,
- ar savu meitu, - eņš tidārōks, - my daughter,
- ar savu draugu, - eņš sōbrāks, - my friend,
- ar Bertholda kundzi, - Berthold jemāndōks, - Mrs. Berthold,
- ar Kandisa kungu. - Kandis izāndōks. - Mr. Kandis.
Vai jūs viņu pazīstat? Vōi tēg tānda tūndōt? Do you know him?
Es viņu nepazīstu. Minā tānda āb tund. I don't know him.
Man ir prieks jūs redzēt. Minnōn um rīem tēđi nādō. I am glad to see you.
Es esmu jūs kaut kur redzējis. Minā um tēđi kuskīz nānd. I have seen you before.
Kāds ir jūsu tālruņa numurs Mīngi telefon nummōr tāddōn um What is your phone number
- mājās, - kuonnō, - at home,
- darbā? - tēsō? - at work?
Mājas tālruņa numurs ir- Kuonnō mādđōn um seļļi telefon- Our home phone number is-
septiņi, seis, seven,
divi, kakš, two,

divi, kakš, two,
trīs, kuolm, three,
pieci, vīž, five,
četri, nēļa, four,
viens. ikš. one.

Lūdzu, nosauciet man savu adresi! Pōlaks, āndagid minnōn eņtš adresō! Please, give me
your address!

Es dzīvoju Ventspilī, Minā jelāb Vāntas, I live in Ventspils,
Pils ielā 3-36. Pils iels kuolm, kūortōl 3 Pils Str., 36
kuolmkimdō kūž.

Es ielūdzu jūs pie sevis! Minā pōlab tēđi eņtš jūr! Please, come to see me!
Paldies par ielūgumu! Tienū iļ killōkutsimist! Thanks for your invitation!

Labprāt aiziešu. Jōvā mīelkōks lāb. I'll glad visit you.

Ļoti žēl, bet nevarēšu ierasties. Vāggi zāl, bet minā āb vōi vōlda. I'm so sorry, I won't be
able to come.

Sīrsnīgi lūdzam! Sidāmist pōlam! You are welcome!

Lūdzu, sēdieties! Pōlaks, istāgid! Please, sit down!

Lūdzu, pie galda! Pōlaks, lōda jūrō! Welcome to the table!

Paldies, pusdienas bija garšīgas! Tienū, lōinagist vōļtō magđist! Thank you, the meal was
delicious!

Vai es jūs netraucēju? Vōi ma tāddōn āb sieg? Am I disturbing you?

Vai jūs man varētu parādīt savu dārzu? Vōi tēg vōikstō nāgto minnōn eņtš tarrō? Could
you show me round your garden?

Jā, mēs varam apskatīt manu dārzu, Nā, mēg vōim vaņļlō min tarrō, Yes, certainly, we can
bet ārā ir slikts laiks. bet ullō um ābjōvā āiga. see my garden, but the
weather is bad.

No kurienes jūs esat atbraucis? Kust tēg ūotō tānō broutšōnd? Where are you from?

Es esmu atbraucis no Tallinas. Minā um tānō broutšōn Tallinōst. I have arrived from Tallin.

Vai jums te patīk? Vōi tāddōn tās mīeldōb? Do you like here?

Jā, šeit ir labi. Nā, sīd um jōvīst. Yes, it is very nice here.

Kā jūs gulējāt? Kui tēg magīstō? How did you sleep?

Pateicos, es redzēju jauku sapni. Tienū, minā neiz knaš unnāgū. Thank you, I had a nice
dream.

Kur jūs gribētu šodien iet? Kus tēg tōkstō tāmpō lādō? Where would you like to go today?

Es gribētu redzēt Mākslas muzeju. Mina tōks nādō Kuņšt muzej. I would like to visit the
Art Museum.

Cik jums ir laika? Kui jennō aigō tāddōn um? How much time have you got?

Mums ir daudz laika. Māddōn um pāgiņ aigō. We have plenty of time.

Kad jūs aizbraucat? Kunā tēg broutšōt jedspēđōn? When are you leaving?

Rītdien braucu mājās. Mūpō broutšōb koudāj. I'm leaving tomorrow.

II.3. BIOGRĀFIJAS ZIŅAS BIOGRĀFIJ TEUTŌD PERSON'S BIOGRAPHY

Kā jūs sauc? Kui tēdi nutāb? What is your name?
 Kāds ir jūsu vārds un uzvārds? Mini um tād nim ja līekōnim? What is your first name and surname?

Mans vārds un uzvārds ir Min nim ja līekōnim um My name (first name, surname) is
 - Anna Blūma, - Anni Blūm, - Anna Blūm,
 - Edgars Andersons. - Edgar Anderson. - Edgar Anderson.

Kur jūs dzīvojat? Kus tēg jelāt? Where are you from (where do you live)?
 Es dzīvoju Kolkā. Minā jelāb Kūolkas. I am from Kolka.

Kā jūs tur dzīvojat? Kui tēg sāl jelat? How is life there?

Mums tur ir sava māja. Māddōn sāl um eņtš kōrand. We have got a house there.

Es un mana sieva - Minā ja min nai - mēg strōdōm skūols. I and my wife both work
 mēs strādājam skolā. at school.

Vai jums ir bērni? Vōi tāddōn attō lapst? Have you got any children?

Jā, mums ir viens dēls, Nā, māddōn um ikš pūoga, Yes, we have got a son, he goes to
 viņš iet bērnodārzā. ta lāb lapsttarrō. a nursery-school.

Ar mums kopā dzīvo arī Mādkōks kubsō jelāb ka min We live together with my mother-
 mana sievasmāte. naizjemā. Naizizā um kūolōn. in-law. My father-in-law is dead.
 Sievastēvs ir miris.

Mani vecāki dzīvo Mazirbē. Min vanbist jelābōd Irēl. My parents live in Mazirbe.
 Mana māsa dzīvo kopā ar Min sōzār jelāb vanbistōks My sister lives with her parents.
 vecākiem. kubsō.

Cik vecs jūs esat? Kui vanā tēg ūotō? How old are you?
 Cik jums ir gadu? Mits tāddōn um āigastō? What is your age?

Man ir divdesmit gadu. Minnōn um kakškimdō āigastō. I am twenty.
 Esmu piecdesmit gadu vecs. Minā um vīžkimdō āigast vanā. I am fifty years old.
 Mēs esam vienā vecumā. Mēg ūomō īd vannit. We are the same age.

Jūs esat jaunāks (vecāks) par mani. Tēg ūotō minstō jo nūoņ You are younger (older) than
 (jo vanā). me.

II.4. PATEICĪBAS, LĪDZJŪTĪBAS UN PIEKLĀJĪBAS IZTEICIENI. TIENĀNDŌKST, ĪŅŌZTŪNDIMI JA ANDŌKS ĀNDAMI SŌNĀD EXPRESSING GRATITUDE, POLITE PHRASES

Pateicos! Paldies! Tienū! Thank you!
 Mēs pateicamies! Mēg tiennōm! Thank you!
 Ļoti pateicos! Vāggi tienūb! Thank you very much!
 Nav par ko. Āb iļ mis. Not at all.
 Ņemiet par labu! Vōtāgid jōvāks! You are welcome!
 Sirsnīgi pateicos! Tienūb sidāmōst! Thank you ever so much!

Pateicos par Tienūb iļ Thank you for
 - palīdzību, - ābțimiz, - your help,
 - padomu, - nōv, - your advice,
 - dāvanu, - andōkst, - your present,
 - laipno - lōpsnā vastō - your warm
 uzņemšanu. vōtāmist. welcome.

Pateicos, tas būs lieliski! Tienū, se līb sūrdōvīțō! Thank you, that will be great!
 Man par to jāpadomā. Minnōn um iļ sīe mōtlōmist. Let me think about it.

Jā, tā mēs darīsim! Nā, nei mēg tiēmō! All right, we'll do that!
 Nē, man nav laika. Āb, minnōn āb ūo āiga. No, I haven't got time.

Jūtu tev (jums) līdzi	Minā tūndōb sinnōn (tāddōn) īņōz	I feel so sorry for you
- lielajās bēdās,	- sūrsō mursō,	- about your great sorrow,
- mātes nāves gadījumā.	- jemā kūolimizōks.	- for your mother's death.
Ko es varu darīt tavā labā?	Mis minā vōib tīedō sin jōvām pierāst?	What can I do for you?
Man nevajag palīga.	Minnōn ablijist āb vajāg.	I do not need any help.
Vai tu man nepalīdzētu?	Vōi sinā minnōn ābțōkst?	Could you help me, please?
Žēl, bet nevaru neko palīdzēt.	Zāl, bet āb vōi midēgist ābțō.	Sorry, I can't help you.
Neraizējieties, viss būs labi!	Algid murtōgid, amā līb jōvist!	Don't worry, everything will be all right!

II.5. LŪGUMS PŪLAMI REQUEST

Lūdzu!	Pōlaks!	Please!
Lūdzu, dod man,	Pōlaks, ānda minnōn,	Please,
- dodiet man,	- āndagid minnōn,	- give me,
- dodiet mums...	- āndagid māddōn...	- give us...
Es lūdzu no visas sirds!	Minā pōlab amāst sidāmōst!	This is my deepest request.
Man būtu tev (jums) tāds lūgums.	Minnōn vōlks sin (tād)	I would like to ask you.
	jūs seļļi pōlandōks.	
Lūdzu, pagaidiet mazliet!	Pōlaks, vōdlōgid rōz!	Please, wait a minute!
Lūdzu, ienāciet!	Pōlaks, tulgid sizzōl!	Please, come in!
Piedodiet! (Atvainojiet!)	Āndagid andōks!	Sorry!
Piedod! (Atvaino!)	Ānda andōks!	Excuse me (us)!
Lūdzu, neņemiet ļaunā!	Pōlaks, algid vōtāgid vigāks!	Please, don't be angry with me!
Piedodiet, ka es jūs traucēju!	Āndagid andōks, ku minā (ma) tēđi siegūb!	I am sorry to trouble you!
Lūdzu, sakiet man...	Pōlaks, kītōgid minnōn...	Could you tell me...
Es gribētu jums (tev)	Minā tōks tēšti (sinstō)	I would like to ask you
kaut ko lūgt.	midēgist pallō.	something.
Lūdzu, pastāstiet man...	Pōlaks, nīžōgid minnōn...	Please, tell me...
Lūdzu, noģērbieties!	Pōlaks, ēđōgid mōzō!	Please, take off your clothes!
Lūdzu, nesteidzieties!	Pōlaks, algid ruoikōgid!	Please, don't hurry!
Lūdzu, nesteidzies!	Pōlaks, alā ruoik!	Please, don't hurry!
Vai drīkstu?	Vōi tūođōb?	May I?
Vai es drīkstu to paņemt?	Vōi minā tūođōb siedā vōttō?	Can I take it?
Lūdzu, tas ir jums!	Pōlaks, se um tāddōn!	Please, have it!
Nedusmo!	Alā kōzīņt!	Don't be angry!
Nedusmojiet!	Algid kōzīņtōgid!	Don't be angry!

II.6. APSVEIKUMI, NOVĒLĒJUMI VŌNTARMŌMI CONGRATULATIONS, WISHES

Es vēlu laimi! Minā tarmīb vōnnō! I wish you happiness!
Sirsnīgi apsveicu Tēriņtōb sidāmōst Congratulations on
- dzimšanas dienā, - sindiz pāvaks, - your birthday,
- vārda dienā, - nim pāvaks, - your name day,
- kāzu dienā, - kōzgōnd pāvaks, - your wedding day,
- Jaungadā! - Ūdāigastōks! - the New Year's day!
Mēs vēlam labu veselību! Mēg tarmōm We wish you good health!
jōvvō tīeratō!

Daudz laimes Jaunajā gadā! Pāgiņ vōnnō Happy New Year!
Ūdāigastōks!

Priecīgus Rīemliži Merry
- Ziemassvētkus, - Talšpivdi - Christmas,
- Lieldienas, - Lejāvōtāmdi, - Happy Easter,
- Vasarsvētkus! - Sōvpivdi! - Whitsun!

Laimīgu Jaungadu! Vōndzist Ūdtāigastō! Happy New Year!
Paldies, tev (jums) tāpat! Tienū, sinnōn (tāddōn) nei īž! Thank you, the same to you!
Novēlu jums laimi un veselību! Tarmīb tāddōn vōnnō ja tīeratō! I wish you happiness
and good health!

Loti cienījamo skolotāj! Vāggi ovstōd opātiji! Highly honorable teacher!

Manai dārgajai mātei. Min tōurōn jemān (āman). For my dearest mother.

Mīļlais draugs! Ārmaz sōbrā! My dearest friend!

Visu labu! Ammō jōvvō! All the best!

Uz veselību! Tīeratōks pālō! (tost) To your health! (a toast)

(saskandinot)

Uz jūsu veselību! Tād tīeratōks pālō! (tost) To your health! (a toast)

(saskandinot)

Lai dzīvo! Laz jelāg! Long live!

II.7. DIENAS, MĒNEŠI, GADALAIKI

PĀVAD, KŪD, ĀIGASTĀIGAD

WEEKDAYS, MONTHS, SEASONS

Kāds šodien datums? Mīngi dātōm tāmpō? What date is it today?

Šodien ir 7. oktobris. Tāmpō um seismōz oktōbōr. Today is the 7th of October.

Kas šodien par dienu? Mīngi pāva tāmpō? What day is it today?

Šodien ir Tāmpō um It is

- pirmdiena, - ežžōmpāva, - Monday,

- otrdiena, - tuoiznapāva - Tuesday,

- trešdiena, - kuolmōndpāva, - Wednesday,

- ceturtdiena, - neļļōndpāva, - Thursday,

- piektdiena, - brēdig, - Friday,

- sestdiena, - pūolpāva, - Saturday,

- svētdiena, - pivāpāva, - Sunday,

- darbdiena, - tīepāva, - a weekday,
- svinamā diena. - pīvāstīmi pāva. - a holiday today.
Rīt būs svētki. Mūpō (mūpāvas) lībōd pīvād. Tomorrow is a holiday.
Jaungada diena. Ūdāīgast pāva. New Year's Day.
Sveču diena. Kīņdōļpāva. Candle Day.
Pelnu diena. Tūgōpāva. Ash Day.
Vastlāvji. Vastālōvā. Vastalova.
Lūdzamā diena. Pōlandōkspāva. Praying Day.
Māras diena. Māri pāva. Mara Day.
Lielā piektdiena. Tilbrēdīg. Good Friday.
Lieldienas. Lejāvōtāmōd. Easter.
Vasarsvētki. Sōvpīvād. Whitesun.
Jāņu diena. Jōņpāva. Midsummer Day.
Latvijas dībināšanas diena. Leņmō allizpanmiz pāva. Latvian Independence Day.
Ziemassvētki. Taļžīpīvād (Talšpīvād). Christmas.
Kad jūs atnāksiet pie mums? Kunā tēg tultō mād jūr? When will you come to see us?
Es būšu Minā līb I'll come
- šajā pirmdienā, - sīe ežžōmpāvan, - on Monday,
- piektdien, - brēdōn, - on Friday,
- sestdien, - pūolpāvan, - on Saturday,
- nākamajā svētdienā. - tūbiz pīvāpāvan. - next Sunday.
Pagājušajā otrdienā es Lāndz tuoiznāpāvan Last Tuesday I visited
biju pie mātes minā vōļ jemā jūs. my mother.
Kurās dienās jūs Mīngiz pāvas tēg tultō Which days do you
sapulcējaties? kubbō? come together?
Mēs pulcējamies Mēg tūlmō kubbō jegā kuolmōndpāva. We meet on Wednesdays.
katru trešdienu.
Es atbraukšu pēc nedēļas. Minā broutšōb nādīļ pierrō. I'll come in a week.
nedēļa nādīļ week
diena pāva day
vakars ōdōg evening
rīts ūomōg morning
nakts īe night
šodien tāmpō today
šorīt tāmūoņdžōl this morning
šovakar tāmōdōn tonight
šonakt tāmīezō this night
vakar eggīļ yesterday
aizvakar āndīstpāvan the day before yesterday
rītvakar tūbiz ōdōg tomorrow night
rītdien; rītu mūpō tomorrow
parīt tagāmūpō the day after tomorrow

no rīta ūoņdžōl in the morning
 priekšpusdienā jedmōl lōinagstaigō before noon
 pēcpusdienā pierrō lōinagstaigō afternoon
 dienā pāuvō during the day
 vakarā ōdōn in the evening
 naktī īezō at night
 agri no rīta ūoņdžōl varāld early in the morning
 vēlu vakarā ōdōn obbō late in the evening
 diennakts pāvaīe twenty-four hours
 mēnesis kū month
 gads āigast year
 dienai ir divdesmit četras stundas pāvan um kakškimdō nēļa stuņdō a day has twenty-four hours
 gadam ir divpadsmit mēnešu āigastōn um kakštuoistōn kūdō a year has twelve months
 janvāris janvār (ūdāigast kū) January
 februāris februar (kīņdōļkū) February
 marts mārts (kievādkū) March
 aprīlis april (kōļimkū) April
 maijs maij (lēčkū) May
 jūnijs jūnij (jōņpāva kū) June
 jūlijs jūlij (ainakū) July
 augusts ougust (vīļakū) August
 septembris septembōr (sigžkū) September
 oktobris oktōbōr (vīmkū) October
 novembris novembōr (kīlmakū) November
 decembris detsembōr December
 šonedēļ sīe nādīļ this week
 šomēnes sīes kūš this month
 pagājušajā nedēļā lāndz nādīļ last week
 pagājušajā mēnesī lāndz kūš last month
 nākamnedēļ tulbiz nādīļ next week
 nākamajā mēnesī tulbiz kūš next month
 pēc nedēļas nādīļ pierrō in a week
 pēc diviem (trim) mēnešiem kōd (kuolm) kūd pierrō in two (three) months
 pirms trim mēnešiem jedmōl kuolmō kūdō three months ago
 pavasaris, vasarā kievād, kievāds spring, in spring
 vasara, vasarā sōv, sōvvō summer, in summer
 rudens, rudenī sigž, sigžō autumn, in autumn
 ziema, ziemā tōla, tallō winter, in winter
 pavasara sākums kievād īrgandōks the beginning of springs
 vasaras sākums sōv īrgandōks the beginning of summer
 rudens sākums sigž īrgandōks the beginning of autumn
 ziemas sākums tōla īrgandōks the beginning of winter
 šogad tāmnāigaist this year
 pērn, pagājušajā gadā lāndzāigast last year
 nākamgad tulbiz āigast next year
 pirms gada jedmōl āigastō a year ago
 pirms diviem gadiem jedmōl kōdō āigastō two years ago

pirms vairākiem gadiem jedmōl jemīņ āigastidi several years ago
 Kopš kura gada? Mingist āigastō? Since when?
 Līdz kuram laikam? Mingist āiga sōņ? Up till when?
 Jūs atnācāt tieši laikā! Tēg tuļtō āigastis! You've come just on time!
 Jūs atnācāt par agru! Tēg tuļtō rōz varāld! You've come a bit early!
 Jūs atnācāt par vēlu! Tēg tuļtō rōz obbō! You've come too late!
 Jums būs mazliet jāpagaida. Tāddōn līb rōz vōdlōmist. You will have to wait a little.
 Es ļoti steidzos. Minā vāggi ruoikōb. I am in a great hurry.
 Man nav laika. Minnōn āb ūo aigō. I have no time.
 Cik ilgi tas būs? Kui kōgiņ se līb? How much time will it take?
 minūte minōt minute
 sekunde sekund second
 mirklis sīlmapilk while
 pusnakts pūolīe midnight
 pusdiena lōinagstāiga noon
 mijkrēslis vešprāiga dusk, twilight
 vakarblāzma ōdōgsieldōm evening glow
 debess touvōlma sky
 saule;diena pāva sun; day
 saulīte pāvaļikki -
 mākonis pīla cloud
 mēness kū moon
 zvaigzne tēḡ star
 varavīksne piḡkīzkōr rainbow
 zemeslode mōkierā Earth, globe
 debespusēs touvōpūold four cardinal points
 austrumi, rīti mōgōr, ūomōg East
 rietumi, vakari vežgōr, ōdōg West
 ziemeļi pūoj North
 dienvidi jedāl south

II.8. LAIKA APSTĀKĻI ĀIGA WEATHER

Kāds laiks šodien? Mingi āiga um tāmpō? What is the weather like today?
 Šodien laiks ir Tāmpō āiga um It is a
 - jauks, skaists, - knaš, - nice, vonderful,
 - slikts, - ābjōvā, - bad,
 - auksts, - kīlma, - cold,
 - lietains, - vīmli, - rainy,
 - apmācies, - piļļi, - cloudy,
 - sauss, - kūja, - dry,
 - silts, - lem, - warm,
 - karsts, - kīebi, tuļļi, - hot,
 - ļoti karsts, - vāggi kīebi, - very hot,
 - vējains, - tūļi, - windy,
 - miglains. - uddi. - foggy weather today.
 Kāda šodien temperatūra? Mingi tāmpō temperatūr? What is the temperature today?

Cik šodien grādu? Mits grōdō tāmpō um? How many degrees have we got today?
 Šodien ir piecpadsmīt grādu Tāmpō um vīžtuoistōn grōdō lem (kīlma). It is 15 degrees
 silts(auksts). above (below) zero.

Man ir Minnōn um I am
 - silti - lem, - warm
 - auksti, - kīlma, - cold,
 - karsti. - kīebi. - hot.

Vai jūs dzirdējāt, kāds Või tēg kūlistō, mingi āiga līb? Have you heard the weather
 būs laiks? forecast?

Ir gaidāma temperatūras Um vōdōltōb temperatūr sadāmi They expect the temperature
 krišanās (ceļšanās). (nūzimi). fall (rise).

Būs slikts laiks. Līb ābjōvā āiga. The weather will be bad.

Rīt līs lietus. Mūpō sadāb vīm. It is going to rain tomorrow.

Laikam būs lietus? Agā vīm īrgōb saddō? It may rain.

Ārā līst, paņemiet līdzi Ullō sadāb vīm, vōtāgid īņōz vīmōvōr! It's raining, take your
 lietussargu! umbrella!

Lietus pārstāj. Vīm lāb iļ. It stops raining.

Saulīte spīd. Pāvaļikki pāistab. The sun is shining.

Drīz sāks salt. Pakānd īrgōb kilmō. It will freeze soon.

Ārā Ullō It is

- līst,	- sadāb vīm,	- raining,
- stipri līst,	- vāggi sadāb vīm,	- raining hard,
- smidzina,	- vīsōltōb,	- drizzling,
- ir migla,	- um ud,	- foggi,
- ir bieza migla,	- um sanḡi ud,	- there is heavy fog,
- ir sals,	- um kīlmaz,	- it is frosty,
- ir atkusnis,	- um sulā,	- it is thawing,
- rūc pārkons,	- borātōb piḡki	- there is a thunderstorm outside,
- zibeņo,	- valktōb,	- there is a thunderstorm outside,
- krīt krusa,	- sadāb ragdō,	- it is hailing,
- snieg sniegs,	- sadāb lum,	- it is snowing,
- puteņo.	- lum vōdstōb.	- there is a snowstorm.

II.9. PULKSTENIS

KĪELA

TIME, TELLING THE TIME

Sakiet, lūdzu, cik ir Kitōgid, pōlaks, mits um kīela? Could you tell me the time, please!
 pulkstenis?

Es precīzi nezīnu, cik ir Minā jōvist āb tīeda, mits um kīela. I don't know the exact time.
 pulkstenis.

Esmu aizmīrsis uzvilkt Minā unīz kīela ilzō vieddō. I have forgotten to wind the clock.
 pulksteni.

Mans pulkstenis ir apstājies. Min kīela pīlōb. My watch has stopped.

Mans pulkstenis ir	Min kīela um	My watch
- apstājies,	- īend pāikal,	- has stopped,
- ātrāks,	- jedsō,	- is fast,
- vēlāks,	- īend tagān,	- is slow,
- pareizs.	- ōīgi.	- is correct.

Pulkstenis ir Kīela um It is

- | | | |
|-------------------------|--------------------------------------|---------------------|
| - pusdivi, | - pūol kakš, | - half past one, |
| - bez piecpadsmīt | - vīžtuoistōn minūtō pūtōb kuolmōst, | - quarter to three, |
| minūtēm trīs, | | |
| - desmit minūtes pāri | - kim minūtō iļ seis, | - ten past seven, |
| septiņiem, | | |
| - ceturksnis uz diviem. | - neļļōnd jagū kōd pālō. | - quarter to two. |

Pašlaik ir apmēram Paldiņ um kādtuoistōn pūol. It is about 12 o'clock.
divpadsmīt.

Cikos tu būsi mājās? Mitsōs sinā līd kuonnō? At what time will you be home?

Pulksten deviņos vakarā. Īdōksōs ōdōn. At 9 p.m.

Cik ilgi tu būsi? Kui kōgiņ sinā līd? How long will you be...

Es būšu atpakaļ pēc Minā līb tāgiž I will be back

- pusotras stundas, - pūoltūoista stuņd pierrō, - in an hour and a half,

- pēc divām stundām. - kōd stuņd pierrō. - in two hours.

Es gaidu jūs jau Minā vōdlōb tēđi ju pūolstuņdō. I have been waiting for you for half an
pusstundu. hour.

Mūsu rīcībā ir vēl divas Mād kāds vēl um kakš stuņdō. We have two more hours at our
stundas. disposal.

Cikos jūs ceļaties? Mitsōks tēg nūzōd? What time do you get up?

Es ceļo pulksten astoņos. Minā nūzōb kīela kōdōksōs. I get up at 8 a.m.

Cikos jūs sākat darbu? Mitsōks tēg irgōt tīedō? When do you start your work?

Es sāku darbu pulksten Minā irgōb tīedō kīela kimmōs. I start work at 10 a.m.
desmitos.

Kad jūs beidzat darbu? Kunā tēg loptōt tīedō? When do you finish work?

Es beidzu darbu pulksten Minā loptōb tīedō kīela kōdōkstuoistōnōs. I finish work at 6 p.m.
astoņpadsmītos.

Cikos jūs ejat gulēt? Mitsōks tēg lātō maggōm? When do you go to bed?

Es eju gulēt pulksten Minā lāb maggōm ōdōn īdtuoistōnōs. I go to bed at 11 p.m.
vienpadsmītos vakarā.

III. VĀRDU KRĀJUMS

SŌNĀ VŌLA VOCABULARY

III.1. CILVĒKS

RIŠTĪŅ PERSON

acs	sīlma	eye
acis	sīlmad	eyes
āda	nōgō	skin
asinis	ver	blood
auss	kūora	ear
ausis	kūorad	ears
bārda	abbōnd	beard
ceļgals	pūola	knee
deguns	nanā	nose

deniņi deniņd temple
dibens pierz seat
elkonis kīndōrbū elbow
galva pā head
īkšķis pēgal thumb
kakls kaggōl neck
kāja jālga leg
kājas jālgad legs
klēpis rip; siļ lap'
krusti rištlūd back
krūtis rīnda chest
ķermenis kejā body
loceklis nōtkōm limb
lūpa ūļ lip
lūpas ūld lips
mati ibūkst hair
mēle kēļ tongue
miesa lejā flesh
mugura sālga back
mugurkauls sālganugāṭ spine
mute sū mouth
naba nabā navel
nags kīṅtš nail
nagi kīndōd nails
nāsis sōrmōd nostrils
nervs nārv nerve
paduse kāinal; kāinalouk arm-pit
pakausis kir back of the head
papēdis kūonda heel
pēda jālgalabā foot
piere vōntsa forehead
pirksts (rokas) suorm finger
pirksti sūormōd fingers
pirksts (kājas) vārbaz toes; foot finger
pirksti varbōd foot fingers
plauksta kādlabā palm
plecs ab shoulder
pleci abūd shoulders
riba kilglū; ribā rib
rīkle kurk throat
roka kež arm
rokas kādūd arms
sauja piv hand
sāns kiļg side
seja palg; tieg face
sejas vaibsts palggīrba feature
sirds sidām heart
skriemelis lāndrōks verbebra
skropstas ripsūd; ripskōrad eye-lashes
smadzenes tigmōd brain

smaganas igmōd gums
 stilbs varž shin
 uzacs gūlma eyebrow
 uzacis gūlmad eyebrows
 ūsas ūsōd moustache
 vaigs pōsk cheek
 vaigi pōskūd cheeks
 vēders mag stomach
 zods lōga chin
 zobs ambōd teeth
 žoklis kiņņōz jaw

III.2. ĢIMENE AIM FAMILY

atraitne leštnai; atrāita nai widow
 atraitnis lešt; atrāita widower
 aukle lapsvōidaji nurse
 bārenis; bārene joutōm lāpš; bōļ lāpš orphan
 bērns lāpš child
 bērni lapst children
 brālis veļ brother
 brālēns - cousin
 mātes māsas dēls jemā sōzārpūoga -
 tēva brāļa dēls izā veļipūoga -
 brāļa dēls veļi pūoga nephew
 brāļa meita veļi tidār niece
 dēls pūoga son
 kalpone pālkaneitst; neitst servant; maid
 kalps pālkali servant
 krustmāte rištjemā; pāḡi aunt; godmother
 krusttēvs rištizā; pāḡi uncle; godfather
 līgava brūḡ bride
 līgavainis brūtgan bridegroom
 māsa sōzār sister
 māte jemā; āma mother
 māsīca - cousin
 tēva brāļa meita izā veļi tidār -
 mātes māsas meita jemā sōzār tidār -
 māsas dēls sōzār pūoga nephew
 mazdēli - grandsons
 dēla dēls pūoga pūoga grandson
 mazmeitas - granddaughters
 meitas meita tidār tidār granddaughter
 dēla meita pūoga tidār granddaughter
 meita tidār daugher
 meita (sveša) neitst lass
 meitene neitški girl

pamāte	võrõzjemā	stepmother
patēvs	võrõzizā	stepfather
paziņa	tuntõb	acquaintance
pēcnācējs	tagāntuļļiji	descendant
puika	põiški	boy
puisis	põis	young man
radnieks	sug	relative
saimniece	perīnai	mistress; landlady
saimnieks	perīmīez	master; landlord
sieva	nai	wife
sievasmāte	naijemā	mother-in-law
sievastēvs	naiizā	father-in-law
svaine	veļīnai	sister-in-law
svainis	sõzārmīez	brother-in-law
tēvs	izā	father
tēva māte	izājemā	grandmother
tēva tēvs	izāizā	grandfather
vecāki	vanbist	parents
vecāmāte	vanāāma; vanājemā	grandmother
vecaistēvs	vanātõṭi; vanāizā	grandfather
vecmeita	vanāneitst	spinster
vecpuisis	vanāpõis	bachelor
vedekla	mīṇa	daughter-in-law
vīramāte	mīejemā	mother-in-law
vīratēvs	mīeizā	father-in-law
vīrs	mīez	husband
zēns	polākõz	boy
znots	vav; znūot	son-in-law

III.3. MĀJOKLIS

KUOD

HOME

aka	kouv	well
bēniņi	tubāpēļi	attic
dzīvoklis	kūortļ	flat
durvis	ukš	door
griesti	laggõd	ceiling
grīda	põrand	floor
guļamistaba	magdõb/ -kõmaṛ; -tubā	bedroom
istaba	tubā	room;house
jumts	katūks	roof
kāpnes	strep	stairs
klēts	āita	barn
krāsns	õj	stove
kūts	taļ	cattle-shed
laidars	laidõr	cattle yard
logs	lāb	window

māja	kuod	house; home
māja (laukos)	kōrand	country-house
pagalms; sēta	kōrand	yard
pagrabs	kēldaḡ; pōgrōb	cellar
pirts	sōna	bath-house
plīts	plīḡ	cooking-stove
priekšnams	tubāeḡḡi	anteroom
rija	rī	threshing barn
sienas	sāinad	walls
skurstenis	kūoršōn	chimney
sliexnis	kīndōks	threshold
starpsiena	vailisāina	partition
stāvs	kōrda	floor; storey
tautas nams	rovkuodā	community house
šķūnis	kīḡ	shed
šūpoles	sūrāl	swing
virtuve	kēk	kitchen

III.4. MĀJLIETAS, APĢĒRBS KUODAŽĀD, ŪRŪND HOUSEHOLD THINGS, CLOTHING

aizkari	lābōrōn	curtains
apakštase	allistas	saucer
apakšbikses	allistkōdsōd	pants
apavi	kengmōd	footwear
apģērbs; uzvalks	ōrōnd	clothes; suit
aube	mitš	hood
audums (pašausts)	kāngaz	cloth; material; fabric
atslēga	vōḡim	key
baļļa	bōļa	cask
bikses	kōtsōd; bikšōd	trousers
bļoda	kouš	bowl
brunči	gūngaserk	skirt
bundulis; ciba	būndal; būndla	small wooden box (for butter)
cepure	kibār	hat; cap
cimds	kīndaz	glove
cimdi	kindōd	gloves
dakšiņa	(lōd)ang; gaffōl	fork
dvielis	sīlmaōrōn	towel
galds	lōda	table
galdauts	lōdaōrōn	table-cloth
glezna	bīlda	picture
gludeklis	pletīzōr; trīkrōda	iron
grāmata	rōntōz	book
grāmatas	rōntōd	books
gredzens	sūormōks	ring
grīdsega	pōranddek	mat; carpet
gulta	lovā	bed
īszeķe	lītsukā	sock

josta nīņ; gurt belt
 kabatlakats nāzdōg; nanāōrōn handkerchief
 kamanas sōņ sled; sledge
 karogs plagā flag
 karote kōj spoon
 katls padā; kaļļā kettle
 kažoks kōskō fur coat
 kleita kleit dress
 koka tupeles pūtoppīļd wooden shoes
 kreklis serk shirt
 krēslis raj chair
 krūze krūz jug; pitcher
 kurpes kāngad shoes
 lakats krīzdōg shawl
 lampa lamp lamp
 lieta ažā thing
 maiss kuoņ bag; sack
 maizes abra kougōl kneading trough
 maks pūnga; rōpūnga purse; wallet
 mēbele mēbiļ furniture
 mētelis mantōl coat
 nazis veis knife
 palags palāg; linā sheet
 pastalas paštāld pastalas (piece of sole leather formed as simple footwear); moccasins
 pods poļā pot
 priekšauts ežōrōn apron
 prievīte kōļ hand-woven ribbon
 rīkste jōtaz switch
 ritenis kōr wheel
 rokas dzirnavas kiloutš; kādkiv hand-mill
 sega dek; kat blanket
 sērkokciņš spiņškōz match
 skapis kāp wardrobe
 slota lūdō broom
 spainis paņ pail
 spilvens pačā pillow
 spogulis spīegiļ mirror; looking-glass
 svece kīņdōļ candle
 svečturis nāpā; kīņdōļjālga candlestick
 šķīvis tariļ plate
 šūpulis āl cradle
 tase tas cup
 termometrs grōdōglōz thermometer
 trauks rīst dish
 veļa piezōrōnd linen
 veste vest waistcoat; vest
 vīzes vīzōd bast shoes
 zābaki sōpkōd boots; top-boots
 zeķes sukād socks; stockings
 ziepes zēp soap
 žakete; vīriešu svārki am jacket

III.5. ĒDIENI, DZĒRIENI
SĪEMNAIGĀD, JŪOMNAIGĀD
MEALS, FOOD, DRINKS

alus	vòl	beer
asaris	ounõz	perch
baltmaize	sõja; vāldalēba	white bread
bērsu sula	kõļim	birch sap
biezpiens	kuppõnsēmḡa; sangḡisēmḡa	cottage cheese
biezputra	sandrok	porridge
bietes	bēḡõd	beets; beet-roots
brētliņas	brēḡļi	sprats
brokastis	võdāgist; brūokst	breakfast
burkāni	bõrkõnd	carrots
bute	liestā	flounder
cukurs	tsukkõr	sugar
cūkgaļa	sigāvõzā	pork
desa	mõka	sausage
ēšana	sīemi	eating
gaļa	võzā	meat
gardums	magḡim	delicacy
kāļi	trinkõd	swedes
kāposti	nõḡõd	cabbage
kāpostu zupa	nõḡõd rok	cabbage soup
kartupeļi	naggõrd	potatoes
kartupeļu zupa	naggõrd rok	potato soup
krējums	iļdzēmḡa	cream
labība	vīļa	grain
lasis	laš	salmon
launags	pierrõlõinagist	lunch
liellopu gaļa	ārga võzā; sūrjelai võzā	beef
līdaka	aig	pike
maize	lēba	bread
medus	mež	honey
menca	tūrska	cod
milti	jov	flour
mīkla (maizes)	tīegandõks	dough; pastry
olas	munād	eggs
paniņas	pietk	buttermilk
pankūka	pankok	pancake
pārtika	sīedõbažā	food
piens	sēmḡa	milk
piena zupa	sēmḡa rok	milk soup
pīrāgs	pīrag	pie
pupas	pubād	beans
pusdienas	lõinagist	dinner; lunch
putraimi	sūrmõd	groats
reņģe	siļk	Baltic pilchard

reņģe (kūpināta) peppiņsiļķ hot smoked Baltic pilchard
 reņģe (žāvēta) kūjastōd siļķ cold smoked Baltic pilchard
 rūgušpiens appōnsēmḡa curdled milk
 rupjmaize riggilēba rye bread
 salaka stīnta smelt
 sāls sūolō salt
 sēne sēņ mushroom
 siers sōira cheese
 siļķe ēriņ herring
 sīpols sīpōl onion
 sklandrauši kakūd; sūrkaakūd carrot and potato pie
 speķis spek bacon; lard
 sviests vōidag butter
 šķiņķis raigāvōzā ham
 tauki razā fat
 ūdens vež water
 vakariņas ōdōgist supper
 zirņi jernōd peas
 zivs kalā fish
 zivju zupa kalādsup fish soup
 zutis aņģōr eel

III.6. JŪRA, UPE, EZERS MER, JOUG, JŌRA SEA, RIVER, LAKE

airis airōz oar
 bāka bōik lighthouse
 bura pūraz sail
 burinieks puŗŗōkuoig sailing vessel
 ezers jōra lake
 horizonts touvōaigā horizon
 joma jūom strait; inlet
 jūra mer sea
 jūrmala rānda seaside; sea coast
 jūras mala miernaigā beach
 jūrnieks mierzēz sailor
 kāpa kōnka dune
 krasts kūolta sea cost; sea shore; river bank
 kuģis kuoig ship
 laipa pūrdaz plank-way
 laiva lōja boat
 laiva (platdibena) loḡā flat-bottomed boat
 ledus jeij ice
 loms lūom catch
 mala aigā edge
 straume ōvā stream
 plosts plūokst float
 pludmale rādanaigā beach

sala kōla island
 selga miersāлга offing
 smilts jōugō sand
 sniegs lum snow
 tilts sīlda bridge
 tīkls vōrgōz net
 upe joug; jog river
 ūdens vež water
 valgums vālgamō; vālgam wettness; a place on the sea-shore where boats were left
 vējš tūļ wind
 vētra tōvaz storm
 vilnis laint wave
 zvejnieks kalāmīez fisherman

III.7. MEŽS, LAUKS MŌTSĀ, NURM FOREST, FIELD

akmens kiv stone
 alksnis liepā alder
 apiņi umālōd hop
 apkārtne immōrkouļ district
 apse ōbōz aspen
 avene ounōmōŗa raspberry
 augļu dārzs umārtarā orchard
 auzas kaggōrz; kagrōz oats
 ābele umārpū apple-tree
 ābols umār apple
 bērzs kōvaz; kōuv birch-tree
 biezoknis lōņtš thicket
 brūklene būolgōz red-bilberry
 bumbiere bumbierpū pear-tree
 bumbieris bumbier pear
 celms kand stump
 ceļš riek way; road
 ceriņi serinōd lilac
 ciems kilā village
 cinis mātāl mound
 čiekurs kābā; gābā cone
 dārzs tarā garden
 dārzeņi piški vīļa vegetables
 dzirkstele sādģōz spark
 dzērvēne gārban cranberry
 dubļi liegā mud
 egle kūzōz fir-tree
 ērkšģoga ērškōmōŗa; krizdoļmōŗa goose-berry
 galotne ladā top
 goba kīndapū elm
 ieva tūoimki bird-cherry
 ieplaka; zemiene vōjā a wet lowland

īve jougūz yew
 jāņoga (sarkanā) irāmōṛa; jōņmōṛa red currant
 kadiķis kadāg; gadāg juniper
 kalns mäg mountain; hill
 kastanis kastāņpū chestnut-tree
 kārkls paj; rīemgōz osier
 kazene bokāmōṛa blackberry
 klajums lagdō open space; clearing
 kļava vōḍōr maple
 koks pū tree
 krūms pōzōz bush
 kvieši nizzōz wheat
 ķiršoga kiršmōṛa cherry
 labība; raža; manta vīļa crop
 lācene plotsiņ; kurgmōṛa cloudberry
 lapa lēḍ leaf
 lapas līedōd leaves
 lapu koks līedpū foliage tree
 lazda tarāb; pēgōpū nut-tree
 liepa pārna lime-tree
 lini linā flax
 mellene muškōz black bilberry
 miltene jōugōmōṛa; kivmōṛa bearberry
 mieži vōddōrz; vōdrōz barley
 naktsvijole īevīviļ wild orchid
 nātre nodāl nettle
 oga mōṛa berry
 osis sārna ash-tree
 ozols tām oak
 papele pappōl poplar
 pīlādzis pīlgōz mountain ash
 pīlādžoga pīlgōmōṛa ashberry
 pļava nīr meadow
 plūme plūmpū plum-tree
 priede piedāg pine
 puķe puķkōz; pusk flower
 pumpurs kukkōrz bud
 pūpols alābō kanni pussy-willow
 purvs sūo marsh
 rieksts pēgōz nut
 rudzi riggōd rye
 sakņu dārzs jūrviļa tarā kitchen garden
 sakne jūr root
 sēkla sīemgōz seed
 siens āina hay
 skaida kild; lāskōz chip; splint
 skuja ov; ag needle (of a pine-tree)
 skuju koks ovpū; agpū conifer
 stublājs varž stalk
 sūna sōmal moss

taka takā path
 ūdenskritums goļātōks waterfall
 upene sustōr black currant
 vārti vārōd gate
 vieta kūož place
 velēna dūrbal turf
 viga vigā wet vale (lowland); viga
 vīksna pūompū elm-tree
 vīnoga vīnōmōṛa grape
 virši num heather
 vītols alābōz; ālab willow
 zars oksā branch
 zāle āina; oļaz āina grass
 zemene mōškōz strawberry
 zilene jūoimki blueberry
 žagari rōgōd brushwood
 žogs tarā fence

III.8. DZĪVNIEKI, KUKAIŅI JELĀID, KUKKIST ANIMALS, INSECTS

aita lāmbaz sheep
 auns jōs ram
 āpsis māggōr badger
 aste tabār tail
 āzis bokā he-goat
 bebrs bābbōr(z) beaver
 bite nigļi, miedļinki bee
 blakts plakā bed-bug
 blusa sīezōr flea
 briedis pōddōrz; pōdrōz deer
 bullis; vērsis ārga bull
 cauna tšounōz marten
 circenis kerk cricket
 cūka sigā pig
 čūska ūška; ūiska snake
 dēle pizār leech
 dundurs pārmas gad-fly
 ezis tsīļ hedgehog
 ganāmpulks kōṛa herd
 gnīda lid nit
 glodene šaugōz; šāuki blind-worm
 govs nīem; nīemōz cow
 jērs ūoņki; ūoņpūoga lamb

kaķis kaš cat
 kaza tikā goat
 kode kūoja(z) moth
 krupis krupā toad
 kuilis ōpkōz boar
 kukainis kukki insect
 kumeļš vārza colt
 kurmis migriki mole
 ķirzaka sižāliki lizard
 lācis okš bear
 lapsa rebbi; lūdōtabār fox
 lapsene vaps wasp
 lopi lūomōd cattle
 lūsis īlbōks; lūš lynx
 mājlopi kuodlūomōd domestic animals
 midzenis midžā; pōdōz den; lair
 muša kārmi fly
 ods knoušōl gnat; mosquito
 pele īr mouse
 pleznas lāpād flippers
 pūznis (skudru) pōdōz ant hill
 sesks kārpa polecat
 sienāzis āinakerk grasshopper
 sikspārnis īeīr; sikspārnōz bat
 sivēns pūoraz piglet
 skudra sipriki ant
 stirna mōtsātikā roe
 suns piņ dog
 tarakāns prūš cockroach
 tārps bor warm
 taurenis liblabā; liepāļinki butterfly
 teļš vāški; vaiški calf
 ūdrs sabriki; sagrōb otter
 vabole būmbal beetle
 varde kūona frog
 vāvere vōrābōz; pūkargiji squirrel
 vepris vōŗki; vepš boar
 vilks suž wolf
 zaķis kōps hare
 zalktis kī grass-snake
 zirgs ibbi horse
 zirneklis ēbriķš spider
 žurka sūorkōz rat

III.9. PUTNI LĪNDŌD BIRDS

balodis palāndōks pigeon
 bezdelīga pešļinki swallow

cālis kaņki chicken
 ceplītis tšiltšal wren
 cielava derk wagtail
 cīrulis tšīrlānd; tšīrlinki lark
 čakste taibōdakš shrike
 dzeguze keg; kukūlind cuckoo
 dzenis ēņōz; ēņ woodpecker
 dzērve kurg; kūrgōz crane
 ērglis kuodkānōz eagle
 gailis kik cock
 grieze krākš corn-crake
 gulbis klūkōz; klūk swan
 irbe pīki; nurmkanā partridge
 kaija kajāgōz; ak gull
 krauklis kārnaz raven
 ķīvīte kīvit peewit
 lakstīgala lakstīgal nightingale
 lēlis; lēpis plotsōkuļ fern-owl
 ligzda piezā nest
 mednis mōtūks; meḁmōz wood grouse
 mērkaziņa piṭkīzkabriki snipe
 nirējpīle; dukurs krokšpaṛ; pierzjālga golden-eye
 paipala paipōl quail
 pīle paṛ duck
 pūce būs; īekuļ; pūtšōz owl
 pupuķis; bada dzeguze tijātūt hoopoe
 riests riest rut
 rubenis; teteris teḁḁōr, terḁōz heath-cock
 sīlis krēķ; pēgōtpašķil jay
 spārns tībōz wing
 stārķis pivālind stork
 strazds liegāraštā; liegāratstāji black bird
 svīre; čurkste tšūrṭša swift
 tilbīte rāndadīlba; kāladil; tilbil snipe
 tītars kalkon turkey
 vanags kuļ hawk
 vālodze vīmōkuļ yellow thrush
 vārna varīkš crow
 vista kanā hen
 zīlīte dīḁ titmouse
 zoslēns gūogōpūoga gosling
 zoss gūogōz goose
 zvirbulis verbļinki; vermlinki sparrow
 žagata arāgōz magpie

III.10. DARBA DARĪTĀJI TĪETĒJIST OCCUPATIONS, JOBS

amatnieks amātnikā craftsman
 ārsts aṛšt physician; doctor

bīskaps bīskop bishop
 bruņinieks bruņānikā knight
 cepurnieks kibārsēpā hatter
 darbinieks tīetēji employee; worker
 drēbnieks skrūdōr tailor
 dzejnieks lūoltiji poet
 ērgelnieks ērgiļnikā organist
 fotogrāfs fotogrāf photographer
 gans kōrapaint shepherd
 gleznotājs kūņštālīji; bildtornikā painter
 izdevējs ulzāndaji publisher
 jūrnīeks miermīez seaman; sailor
 kalējs kaļāj; siepā smith
 kapteinis kaptēn captain
 kurpnīeks kengšēpā shoemaker; cobbler
 ķesteris kestār saccistan
 locis lūotš ship-pilot
 matrozis matrūoz sailor; seaman
 mācītājs pāp clergyman
 mākslinīeks kuņštnīkā artist
 meistars mēstaļ expert; specialist
 melderis mēldaļ miller
 mežsargs mōtsākaits forest-guard
 mežzinis mōtsāizānd forester
 miesnīeks slaktōr butcher
 ministrs ministōr minister
 mucinīeks pitsepā cooper
 muitnīeks muitnikā customs officer
 muzikants muskant musician
 ormanis pūrmaņ cabman
 pastnīeks poštīkā postman
 pavārs povār cook
 prāvests prōvest dean
 priekšsēdētājs jūdīji chairman; head
 pulksteņmeistars kīeladsepā watch-maker
 rakstnīeks kēranīkā writer
 redaktors tuoimīji editor
 sargs vakļ guard; watch
 seglinīeks rēdnīkā harness maker
 sekretārs siktāļ secretary; clerk
 skolotājs opātīji teacher
 skrīveris; rakstvedis skrīvōr scribe; secretary
 spēlmanis lilman player
 strādnieks strōdnīkā worker
 stūrmanis tīrman helmsman; steersman
 šuvēja, -s umbliji dressmaker; seamstress; tailor
 tirgotājs andōlman merchant; dealer
 tulkotājs tulktīji; tulk translator; interpreter
 vadītājs jūdīji chief; leader
 vagars vagāļ overseer; taskmaster
 valdnieks; pārvaldnieks vōļīkšīji governor; ruler
 valodnieks kīeldtīedaji linguist

vecākais vaņīm senior
vietnieks azūmnikā; azmili deputy
virsnieks virsnikā officer
virpotājs (koka) snikār turner
zaglis salāj thief
zinātnieks tieudmīez scientist; scholar
zvejnieks vejjōmīez; vejjōnikā fisherman

III.11. DARBA RĪKI TĪE AŽĀD TOOLS

adāmā adata vīrba spike; knitting needle
arkls addōrz; adrōz plough
āmurs vazār hammer
cirvis kīraz axe; chopper
dakša ang pitchfork
darba rīki tīe ažād tool
darvas ceplis tōratseplā tar-works
ecēšas äggōz harrow
iesms; stanga vīrba spike
izkaps vikārt; vikāt scythe
grābeklis rejā rake
grozs (skalu) vežā basket (made from splits)
grozs (pīts no saknītēm) vakā basket (made from rootcrops)
groziņš adīklīm sukāvakā small basket to keep a knitting
grozs zivju nešanai rētš fish basket
kāsis kōš; knōš hook
lakta lakt anvil
lamatas lamātōks trap
lieta ažā thing
lietaskoks ažāpū timber
nagla naggōl; naglōz nail
plēšas (kalēja) plēšōd bellows
ratiņš (vērpjamaš) ratiņ spinning-wheel
skrūve skrōv screw
skrūvspīles skrōvstik vice
smēde smēd smithy; forge
spole spūoļ reel; bobbin
šķēres šķērōd scissors
tītavas vendžlōdad reel
urbis viggōl; viglōz drill
vējrādis vīdōr wheathercock; weathervane

III.12. BAZNĪCA, TICĪBA PIVĀKUODĀ, USK CHURCH, RELIGIOUS BELIEFS

altāris āltar altar
baznīca pivākuodā church

bēres bērōd funeral
 Bībele Bībōl the Bible
 bikts; grēksūdze bikt confession
 biķeris bikkar goblet; cup
 burvis buṛā; buṛānikā sorcerer; wizard
 buršana buṛātemp magic witchcraft
 cerība lūotōks hope
 dievgalds jumāllōda Holy Communion
 dievkalpojums lōt; lōtaiga service
 Dievs Jumāl God
 dievticīgs jumāluskli pious; religious
 draudze lōtkub; droudz congregation
 elle eļ hell
 evaņģēlijs evaņģēlium gospel
 ērģeles ērģiļd organ
 gars jeng; garā human soul; spirit
 grēks pat sin
 Jaunā Derība Ūž Testament New Testament
 kancele kantstōl; kantsel pulpit
 kaps kālma grave
 kapsēta kālmatarā cemetery; graveyard
 katķisms katķismus catechism
 katoļticība katōļusk catholicism
 kāzas kōzgōnd; kāznōgōd wedding
 klosteris klūostōr cloister
 kristietis rištī; rištōt rištīng christian
 kristietība rištusk christianity
 kristīšana rištīmi baptism
 krusts rišt cross
 laime vōņ happiness
 laulība lōlatōks marriage
 lietuvēns pāina nightmare
 lūgšana lugāndōks prayer
 luterticība lutārusk lutheranism
 māņi mōņ superstition; phantom
 māņticība mōņusk superstition
 mēris mēr plague; black death
 miers arm peace
 mīlestība ārmastōz love
 nāve nōvō death
 neticība ābusk disbelief (*relig.*); lack of faith
 parādība nāgtōks phenomenon; fact
 pāvests pōpst; pāvest pope
 Pestītājs Pāstāji Redeemer; Saviour
 pravietis pravīet prophet
 priesteris priestōr priest
 priekšvārds eḏḏinim first name
 kristīts vārds rištōt nim christian name
 sakristeja drēskōmar sacristy
 sātans sātan satan; devil

sprediķis sprediķ sermon
sprediķu grāmata sprediķrōntōz sermon-book
spoks spūok ghost
upuris oppōr victim
vārds sōnā word
velns kuŗē devil
vilkacis vīlkatōks werewolf
žēlsirdība alāstōm compassion

III.13. MĀCĪBAS, MĀKSLA OPĀTŌKST, KUNŠT LEARNING, ART

aizguvums tāpiņtōks borrowing (borrowed word)
akcents aktsent accent
alfabēts alfabēt alphabet
amats amat trade
apostrofs apostrōf apostrophe
apstākļa vārds vīšsōnā adverb
burts; rakstu zīme kēratēd letter
bērnu grāmata lapst rōntōz children's book
darbības vārds tīemizsōnā; vārb verb
daudzskaitlis pāgiņlug plural
deklinācija nōtkkub; deklinātsij declension
divdabis partitsīp participle
divskanis kakšķilliji, diftong diphtong
dzimte (*gram.*) sug gender
dzejnieks lūoltiji poet
dzēšgumija gummi eraser
dziesma loul song
dzimtā valoda sindikēļ native language
enciklopēdija entsiklopēdij encyclopaedia
fonētika fonētik phonetics
forma (*gram.*) form; mūođ form
fotogrāfija foto photography
galotne (*gram.*) lopāndōks ending
garumzīme vīps; illōvīpsimi tād lengthening mark
gleznotājs bīldtornikā painter
grāmata rōntōz book
vienskaitlis ikšlug singular
intonācija intonātsij illustration
izdevējs ulzāndaji publisher
izdevums ulzandōks edition
izglītots cilvēks opātōt rištīng educated person
izloksne kīelmurd dialect
īpašības vārds ummiz sōnā adjective
jautājums kizāndōks; kizzimi question
kalendārs; gadagrāmata āigarōntōz calendar; year-book
klade kērarōntōz note page

kino kino cinema
 kļūda vigā mistake
 koncerts kontsert concert
 konference konferents conference
 kultūra kultūr culture
 laikraksts āigakēra newspaper
 lappuse liedkilg page
 lasāmgabals lugāndōks text
 lasāmgrāmata lugdōbrōntōz reader (a book)
 lauztā intonācija murdtōt tūoņ broken intonation
 lībiešu tautas dziesma līvō rovloul Livonian folk song
 liecība tapārtōks evidence
 lietīšķā māksla tārpali kuņšt applied arts
 lietošana kōlbatōmi use
 lietvārds nimsōnā noun
 līdzskanis īņōzkilliji consonant
 lineāls lineāl ruler
 locījums (*gram.*) nōtk case
 locīšana nōtkiņtōmi declension (*n.*); conjugation (*v.*)
 mācību laiks optōbāiga study time
 mācīšanās oppimi learning
 mācību grāmata optōb rōntōz text-book
 māksla kuņšt art
 mākslinieks kuņštikā artist
 mātes valoda jemākēļ mother tongue
 mēnešraksts kūkēra monthly
 mīkla tabāndōks riddle
 mīkstināmā zīme pīemditmerk palatalization mark
 morfolōģija morfolōģij morphology
 mūzika mūzik music
 nebalsīgs ilmō ieldō voiceless
 nepareizs ābōigi wrong
 nolikums pandōks act; statute; rule (*in grammar*)
 ortogrāfija ortogrāfij orthography
 padoms nōv advice; counsel
 palīga darbības vārds ābtōbvārb auxiliary verb
 paražas irdōkst tradition
 pareizrakstība ōigikēra spelling
 partikula (*gram.*) partikōļ particle
 pārvalde jūod administration; board
 papīrs papīr paper
 pasaka; teika; stāsts nīž tale; legend; fairy-tale
 patskanis īžkilliji vowel
 pētnieks pātiji scientist; researcher
 piemērs nāgțōb example
 pildspalva kēratōb tūrgōz pen
 pirmvaloda irgkēļ parent language
 postpozīcija (*gram.*) postpozītsij postposition
 prepozīcija; prievārds prepozītsij preposition
 priekšnesums jeddōkāndami performance
 princips printsip principle

problēma problēm problem
 programma program programme
 projekts projekt project
 rakstība kēravī; kērakēļ ortography
 raksts kēra; kēratōks article
 rakstnieks kēratīji writer
 redaktors tuoimīji editor
 saiklis (*gram.*) siđīmsōnā conjunction
 sakāmvārds kītōbsōnā proverb; saying
 saturs sižāli contents
 skaitļa vārds lugsōnā numeral
 skaitlis lug number
 skolas: skūolōd: schools:
 - pamatskola - alliskūol - primary school
 - vidusskola - sidāmiskūol - secondary school
 - augstskola - iļļiskūol - university
 skolotājs opātīji teatcher
 tautasdziena rovloul folk song
 teātra izrāde teātōr nāgīmi theatre performace
 teikums kītōmi sentence
 tēlotāja māksla nāgīji kuņšt art
 teika muini nīž legend
 tikumi eļdōd habits
 tinte tint ink
 tonis tūoņ tone
 tulkotājs tulktīji translator; interpreter
 turpinājums jatc continuation
 valoda kēļ language; tongue
 valodnieks kīeldtīedāji linguist
 valodas skolotājs kīelopātīji language teatcher
 vārdnīca sōnārōntōz vocabulary; dictionary
 vārdu krājums; leksika sōnāvīļa vocabulary
 vēstule kēra letter
 vietniekvārds azūmsōnā pronoun
 zilbe zilb syllable
 zīmulis kērapūlka pencil
 zināšanas mūoštōks knowledge; erudition
 zinātnieks tieudmīez scientist
 zinātnisks raksts tieudli kēratōks scientific article

III.14. DAŽĀDI VĀRDI MUNT SŌNĀD DIFFERENT WORDS

bailes irm fear; fright
 cenšanās murtimi striving; endeavour
 daba; raksturs dabā; ilā character; nature
 dusmas kōzā anger
 gods ov honour
 grūtības lālamōz hardships; difficulties
 gudrība kovālōz wisdom

īpašība dabā quality
 izpratne arū comprehension; understanding
 jaunība nūoņigā youth
 kauns uid shame
 ķilda ķīv quarrel; hatred
 labums jōvām good
 ļaunums ābjōvām evil; ill
 mūžs igā life; lifetime; age
 naidš giņt hatred; hate
 nepatikšanas kibīļ trouble; scrape
 pateicība tienāndōks gratitude
 patiesība tuož truth
 prieks rōm; rīem joy; pleasure
 saprāts kōm; uim intellect; sense; reason
 skaistums knaššōm beauty
 skaudība kad envy
 slinkums lāiskōz laziness
 solījums tōitōks promise
 spēks; stiprums joud strenght; force
 sūtījums sōtōks dispatch
 trūkums pūtōks lack
 uzslava ķītōks praise
 uztraukums ādā agitation
 vaina vigā; sī fault; blame
 vara; spēks vāg power; strenght
 varēšana vōimi ability
 vecums vannit old age
 veselība tīerat; tīera pāva health
 zaudējums kaj; kaddōks loss

III.15. ĪPAŠĪBAS VĀRDI UMMIST SŌNĀD ADJECTIVES

A

apaļš immōrgoutlimi round
 ass vaimō sharp; keen
 ātrs kierdō quick; fast
 augsts kuordō high
 auksts ķīlma cold

B

bailīgs ārga; kartli timid
 bēdīgs; saguris gūrbaļi sad; sorrowful
 brīnišķīgs; apbrīnojams imlimi wonderful; marvellous
 brīvs vabā free

C, Č

ciets vizā hard; firm
citāds mōiti different
čakls kierdō diligent

D

dārgs tōurōz dear; expensive
derīgs tārpali; kōlbatōb fit; suitable
drosmīgs julgi brave
dubļains leggi muddy; dirty
dusmīgs kōzzi angry

G

gards maḡḡi tasty; delicious
garš pitkā long
gauss lougli slow
gluds tazzi smooth
grēcīgs patli sinful; immoral
grubuļains groblimi uneven; rough
gudrs kovāl wise; clever

I, Ī

irdens korgiļ light
īss lītō short

J

jauns (cilvēks) nūoḡ (rištīng) young (man)
jauns (krekls) ūž (serk) new (shirt)
jēls tūorōz sore; raw

K

kails; pliks pōļaz naked; bare
karsts tuļļi hot
kaunīgs uigi shy
kluss vagā silent; quiet; calm; still
kodīgs kibḡi caustic
kreisais kurā left

L

labs jōvā good
labā puse jōvā kilg right side
laimīgs vōndzi happy
lepns ukūz proud
lielīgs sūrli boastful
liels sūr big; great; large

līks kōvri crooked

M

mazs piški small; little
mīksts pīemdi soft
mīļš ārmaz dear

N

nabadzīgs joutōm poor
nejauks ābknaš bad
nekaunīgs ābuigi impudent
netīrs ābpūdōz dirty

P

pareizs ōigi right
pierasts irdi usual
plāns vōiti thin
plats laigā wide
pretīgs vastlī disgusting
priecīgs riemli glad; yoyous

R

redzīgs; acīgs nādzi sharp-eyed
remdens jouļiki warmish
rets ōrali; ōra rare; scarce
resns jamdi stout; fat
rūgts kōraz bitter

S

salds (nesaskābis) rōškō sweet
salds (nesālīts) imābi nost salted; sweet
silts lem warm
sirsnīgs sidāmlī sincere
sens muini old; ancient
skābs appōn sour
skaidrs sieldō clear
skaists knaš beatiful
skaļš kildzi loud
skaudīgs kaddi envious
skrajš vēļa thin; sparse
slapjš kažži wet
slidens libḁi slippery
slikts; nelabs ābjōvā bad
slinks lāiska lazy; indolent
slepens salli secret
spēcīgs joudli strong

špalvains karri hairy; fuzzy
stiprs veggi; viššō strong; mighty
staigns koŗi boody; swampy
stīvs kankti stiff
svešs vōrōz strange

Š

šsurs ōdōz narrow
šausmīgs irmōz; irmzi terrible; horrible
šķībs vāndi oblique; slanting
šķidrs vieddōl liquid; fluid

T

taisns kūoŗi straight
tāls kougi distant; remote
tievs pīenti thin
tīrs pūdōz clean
traks ul mad
trekns līebi fat
trūcīgs joutōm poor
truls; neass tōlza blunt

U

uzbāzīgs imīļōz obtrusive

V

vainīgs vigāli guilty
vājš vōili weak
vārošs; ļoti karsts kīebi boiling
vienāds īti identical
vienmērīgs īdlimi even; regular

Z, Ž

zems madāl low
žēlsirdīgs alāstli compasionate

KRĀSAS VĒRMŌD COLOURS

balts vālda white
brūns brūni brown
daudzkrāsains pāgiņverlimi multicoloured
dzeltens vīri yellow
melns mustā black
pelēks ōgi grey

raibs kērabī variegated
 rūtains rūtlimi checked
 sarkans punni red
 svītrains strīplimi striped
 sudraba ūbđi silver
 violets lilā violet
 vienkrāsains īdvermlimi plain
 zaļš ūlaz; mōltsi green
 zils siņņi blue
 zelta kuldi gold

III.16. SKAITĻA VĀRDI LUGSŌNĀD NUMERALS

Cik?

Mits?

How many? How much?

viens ikš one
 divi kakš two
 trīs kuolm three
 četri nēļa four
 pieci vīž five
 seši kūž six
 septiņi seis seven
 astoņi kōdōks eight
 deviņi īdōks nine
 desmit kim ten
 vienpadsmit ikštuoistōn eleven
 divpadsmit kakštuoistōn twelve
 trīspadsmit kuolmtuoistōn thirteen
 divdesmit kakškimdō twenty
 divdesmit viens kakškimdō ikš twenty-one
 trīsdesmit kuolmkimdō thirty
 četrdesmit nēļakimdō forty
 piecdesmit vīžkimdō fifty
 sešdesmit kūžkimdō sixsty
 septiņdesmit seiskimdō seventy
 astoņdesmit kōdōkskimdō eighty
 deviņdesmit īdōkskimdō ninety
 simts sadā one hundred
 divi simti kakš saddō two hundred
 trīs simti kuolm saddō three hundred
 tūkstotis tūontō one thousand
 divi tūkstoši kakš tūontōd two thousand
 miljons miljon million
 divi miljoni kakš miljonōd two million

Kurš?

Mingi?

Which?

pirmais ežmi the first
otrais tuoi the second
trešais kuolmōz; kuolmi the third
ceturtais neļļōz; neļļi the fourth
piektais vīdōz; vīdi the fifth
sestais kūdōz; kūdi the sixth
septītais siesmōz; seismi the seventh
astotais kōdōksmōz; kādōksmi the eight
devītais īdōksmōz; īdōksmi the ninth
desmitais kimmōz; kimmi the tenth
vienpadsmitais ikštuoitōnōz the eleventh
divpadsmitais kakštuoitōnōz the twelfth
trīspadsmitais kuolmtuoitōnōz the thirteenth
divdesmitais kakškimdōz the twentieth
divdesmit pirmais kakškimdō ežmi the twenty-first
divdesmit otrs kakškimdō tuoi the twenty-second
trīsdesmitais kuolmkimdōz the thirtieth
četrdesmitais nēļakimdōz the fortieth
piecdesmitais vīžkimdōz the fiftieth
simtais saddōz; sadāli the one hundredth
divsimtais kōdsaddōz; kōdsadāli the two hundredth
tūkstošais tūontōz; tūontli the thousandth
atņemšana jarāvōtāmi subtraction
dalīšana jaggimi division
saskaitīšana jūrōpanmi to add (to); to put (to)
reizināšana kōrdōvōtāmi multiplication
skaitīšana luggōmi counting
skaits lug number
1998. gads tūontō īdōks saddō īdōkskimdō kōdōksmōz āigast 1998 (year nineteen-ninety-eight)

VIETNIEKVĀRDI AZŪMSŌNĀD PRONOUNS

Personu vietniekvārdi Person azūmsōnād Personal Pronouns

es minā/ma I
tu sinā/sa you
viņš tāmā, ta he
viņa tāmā, ta she
mēs mēg we
jūs tēg you
viņi, viņas; tie, tās ne they

Piederības vietniekvārdi Posesīvōd azūmsōnād

Possessive pronouns

mans	min	my
tavs	sin	your
viņa	tām	his
viņas	tām	her
mūsu	mād	our
jūsu	tād	your
viņu	nānt	their
savs	eņš	somebody's own

Atgriezeniskais vietniekvārds

Refleksīv azūmsōnā
Reflexive pronouns

pats, pati īž I-, myself

Norādāmie vietniekvārdi

Demonstratīvōd azūmsōnād
Demonstrative pronouns

šis, šī; tas, tā se this, that
šie, šīs; tie, tās ne these, those

Jautājamie vietniekvārdi

Kizzimist azūmsōnād
Interrogative pronouns

kas? kis? (par dzīvu būtni) who? (used for persons)
mis? (par nedzīvu lietu) what? (used for things)
kurš? kura? kis? which?
kāds? kāda? mingi? what?

Attieksmes vietniekvārdi

Relatīvōd azūmsōnād
Relative pronouns

kas, kurš kis (par dzīvu būtni) who (used for persons)
mis (par nedzīvu lietu) what, that (used for things)

Nenoteiktie vietniekvārdi

Indefinītōd azūmsōnād
Indefinite pronouns

abi mōlmōd both
cits mū other; another
citi munt others
katrs jegā each
ikkatrs jegā ikš every
nekas mittō midēgōst nothing
neviens mitikš nobody
tāds seļļi such
viens no abiem kumbīd either... or

viens otrs; dažs ikš tuoi some; somebody
viens pats ikšiggiņ; ikšignōz alone; by oneself
viss amā; tikkiž all; everything

III.18. Darbības vārdi

Tiemiz sōnād

Verbs

Lībiešu valodā darbības vārds norādīts nenoteiksmē, tagadnē un pagātnē vsk. 1. personā

A

adīt kuddō, kudāb, kudīz to knit
aicināt kutsō, kutsūb, kutsīz to call; to appeal (to)
airēt sōidō, sōidab, sōidiz to row
aizliegt; neļaut kīeldō, kīeldōb, kīeldiz to forbid; to prohibit
aizmirst unnō, unūb, unīz to forget
apaut kājas kengō jaļgi, kēngōb jaļgi, kēngiz jaļgi to put on boots
apbedīt mattō, matāb, matīz to bury
apsarmot ārmātō, ārmātōb, ārmatiz to be covered with hoarfrost
apsūnot sōmaltō, sōmaltōb, sōmaltiz to gather moss
aptumšot pimdiņtō, pimdiņtōb, pimdiņtiz to darken
apsveikt tēriņtō, tēriņtōb, tēriņtiz to congratulate
apžēlot alāstō, alāstōb, alāstiz to amnesty; to pardon
art kindō, kīndab, kīndiz to plough
ārdīt artō, artōb, artiz to toss (hay); to unravel (a knitting)
atcerēties mādlō, mādlōb, mādliz to remember
atbildēt vastātō, vastātōb, vastātiz to answer
atpūsties novvō, novūb, novīz to rest; to relax
atpūtināt novātō, novātōb, novātiz to give rest
atrast lieudō, līedab, līediz to find
atstāt jettō, jetāb, jetīz to leave
audzēt kazātō, kazātōb, kazātiz to cultivate; to grow
augt kazzō, kazāb, kazīz to grow
auklēt vōidō, vōidab, vōidiz to nurse

B

badoties nālgastō, nālgastōb, nālgastiz to starve
beigt loppō, lopūb, lopīz to finish
bēgt urgō, ūrgōb, ūrgiz to flee
berzt ōrō, ōrōb, ōriz to rub
berzēties ōrikšō, ōrikšōb, ōrikšiz to rub oneself
bildināt kuožžō, kuožūb, kuožīz to propose (to)
biedēt irmtō, irmtōb, irmtiz to frighten; to scare
bīties ādāgō, ādāgōb, ādāgiz to fear; to be afraid
bizot bizīņtō, bizīņtōb, bizīņtiz to bolt; to gallop
bļaut ouřō, ouřōb, ouřiz to cry; to shout
bradāt; brist bređđō, bređūb, bređīz to paddle; to wade
braukt broutšō, broutšōb, broutšiz to drive

brēkt; skaļi raudāt rāukō, rākōb, rāukiz to cry
brīnīties imlō, imlōb, imliz to wonder (at)
bučot butšīntō, butšīntōb, butšīntiz to kiss; to smack
burāt; zēģelēt pūritō, pūritōb, pūritiz to sail
burt buŗō, buŗūb, buŗiz; peštiļtō, peštiļtōb, peštiļiz to conjure; to practice witchcraft
burtot bukštīerō, bukštīerōb, bukštīeriz to spell
būt vōlda, um/ūob, vōļ to be

C

celties nūzō, nūzōb, nūziz to rise; to get up
ceļot reizō, reizōb, reiziz to travel
cerēt lūotō, lūotōb, lūotiz to hope
cept ūdō, ūdōb, ūdiz to fry; to roast
celt nustō, nustāb, nustiz to lift; to raise
censties; pūlēties murrō, murūb, muriz to strive
ciemoties sēršō, sēršōb, sēršiz to be on a visit; to stay with
cirpt kērikšō, kērikšōb, kērikšiz to shear
cirst raļļō, raļļōb, raļļiz to cut

D

dabūt sōdō, sōb, sai to get
dalīt jaggō, jagūb, jagiz to divide
darīt; taisīt tīedō, tīeb, tei to do; to make
dārdēt; rībēt mōržō, mōržōb, mōržiz to rumble; to rattle
deļot dantšō, dantšōb, dantšiz to dance
dedzināt kittō, kitāb, kitiz to burn
derēt (par apģērbu) kōlbō, kōlbōb, kōlbiz to suit; to fit
dibināt pūojtō, pūojtōb, pūojtiz; eitō, ētab, ētiz to found
diedzēt idāntō, idāntōb, idāntiz to let sprout
dīgt iddō, idāb, idiz to sprout
dilt kullō, kulūb, kuliz to wear out
dirst sittō, sitāb, sitiz to shit
domāt mōtlō, mōtlōb, mōtliz; arrō, arrōb, arriz to think
dot andō, āndab, āndiz to give
drāzt ūolō, ūolōb, ūoliz to cut; to curve
drebēt dōržō, dōržōb, dōržiz to tremble
drīkstēt tuoḑō, tuoḑōb, tuoḑiz to dare
drukāt drukkō, drukkōb, drukkiz to print
drupināt puŗtō, puŗtōb, puŗtiz to crumble
durt siskō, siskāb, siskiz to stab
dusmoties kōzāstō, kōzāstōb, kōzāstiz to be angry (with/at)
dziedāt loulō, lōlab, lōliz to sing
dziedināt tīerantō, tīerantōb, tīerantiz; koštāntō, koštāntōb, koštāntiz to heal; to cure
dzirdēt kūlō, kūlōb, kūliz to hear
dzīt; dzenāt ajjō, ajāb, ajiz to drive; to chase
dzīvot jellō, jelāb, jeliz to live
dzert jūodō, jūob, juoi to drink
dzēst kištāntō, kištāntōb, kištāntiz to blow out (a candle); to quench (a fire)

E

eksplodēt; sasprāgt pōrgō, pōrgōb, pōrgiz to explode
elpot; nopūsties jengō, jēngōb, jēngiz to breathe; to sigh
ēst sīedō, sīeb, sei to eat
ēvelēt ēviļtō, ēviļtōb, ēviļtiz to plane

G

gaidīt vōdlō, vōdlōb, vōdliz to wait
ganīt kaitsō, kaitsōb, kāitsiz to shepherd
garšot maitsō, māitsōb, māitsiz to like; to relish; to taste
gatavot vaļmōstō, vaļmōstōb, vaļmōstiz to cock; to prepare; to make
gavēt pastō, pastōb, pastiz to fast
glabāt glābbō, glābūb, glābiz to save; to rescue
glāstīt silāstō, silāstōb, silāstiz to stroke; to caress
godāt ouvōstō, ouvōstōb, ouvōstiz to honour
grēkot pattō tīedō, tīeb pattō, tei pattō to sin
greznot; pušķot puskāntō, puskāntōb, puskāntiz to adorn; to decorate
gribēt tōdō, tōb, tōž to want
griezt īedō, īedōb, īediz to cut
griezties kīerō, kīerōb, kīeriz to turn; to rotate
grimt vajjō, vajjūb, vajjiz to sink
gulēt maggō, magūb, magiz to sleep
ģērbties ēdō, ēdōb, ēdiz to dress

I

iedegt altō, altōb, altiz to light
iedomāties arrō, arrōb, arriz to imagine
iekliegties īeltō, īeltōb, īeltiz to cry out
ielūgt kutsō, kutsūb, kutsiz to invite
ieskaņot īeltō, īeltōb, īeltiz to record
iet lādo, lāb, lekš to go; to walk
izdzēst kistō, kistūb, kistiz to switch of
izdzist kistō, kistūb, kistiz to go out (die)
izjukt arābō, arābōb, arābiz to break up/apart
izmežģīt nikārtō, nikārtōb, nikārtiz to dislocate
izstādīt teļļō ulzō, tēļōb, tēļiz to exhibit
īsināt lītōltō, lītōltōb, lītōltiz to shorten

J

jāt ratstō, ratstāb, ratsiz to ride a horse
jaukt sieggō, siegūb, siegiz to mix
jautāt kizzō, kizūb, kiziz to ask

K

kaitināt; ķircināt ertļō, ertļōb, ertļiz to tease
kārst kōršō, kōršōb, kōršiz to card

kārtot riddō, ridūb, ridīz to arrange
 kalt taggō, tagāb, tagīz to forge
 karot suodīkšō, suodīkšōb, suodīkšīz to fight; to war (against)
 kausēt sulātō, sulātōb, sulātīz to melt
 kauties taplō, taplōb, taplīz to fight
 kāpt astō, astāb, astīz to climb
 klausīties kūldō, kūldōb, kūldīz to listen (to)
 kļūt, būt līdō, līb, vōļ to become
 kopt; saudzēt praļļō, praļļōb, praļļīz to take care (of); to look (after)
 kost jamstō, jāmstab, jāmstīz to bite
 krāsot (audumu) rōviņtō, rōviņtōb, rōviņtīz to colour
 krāsot mōļtō, mōļtōb, mōļtīz to paint
 krist saddō, sadāb, sadīz to fall
 kristīt rištō, rištūb, rištīz to baptize
 kust sullō, sulūb, sulīz to thaw; to melt
 kustēties likkō, likūb, likīz to move
 kustināt liktō, liktāb, liktīz to move
 kvēlot ōgō, ōgōb, ōgīz to glow

Ķ

ķert akkō, akūb, akīz to catch
 ķildoties grummō, grumūb, grumīz; grinno, grinūb, grinīz to quarrel

L

labot parāntō, parāntōb, parāntīz to correct; to mend; to repair
 laistīt giļtō, giļtōb, giļtīz to sprinkle
 laizīt nūolō, nūolōb, nūolīz; noļpō, noļpōb, noļpīz to lick
 lakt lakkō, lakkōb, lakīz to lap
 lasīt (grāmatu) luggō (rōntō), lugūb, lugīz to read
 lasīt (ogas) kuoŗŗō (mōŗīdi), kūoŗōb, kūoŗīz to pick; to gather
 laulāt lōlatō, lōlatōb, lōlatīz to marry
 lauzt murdō, mūrdab, mūrdīz to break
 lāpīt paikō, pāikab, pāikīz to mend; to darn
 lēkt īekō, īekōb, īekīz to jump
 lēkt (saule) kargō, kargōb, kārgīz to rise
 lidot lindō, līndab, līndīz to fly
 likt pānda, panāb, paņ to put
 liekties langō, lāngōb, lāngīz to bend
 lielīties sūrslo, sūrslo, sūrslo to boast
 liet vallō, valāb, valīz to pour
 līmēt lipīņtō, lipīņtōb, lipīņtīz to glue
 līst puggō, pugūb, pugīz to creep, to crawl
 lobīt lupīņtō, lupīņtōb, lupīņtīz to shell (peas); to peel (potatoes)
 locīt nōtkiņtō, nōtkiņtōb, nōtkiņtīz to fold; to grovell
 locīties nōtkō, nōtkūb, nōtkīz to beng; to bow
 lūgt pallō, pōlab, pōlīz to ask; to request

M

mācīt opātō, opātōb, opātiz to teach
 mācīties oppō, opūb, opīz to learn
 mainīt vaidō, vaidōb, vaidiz to change
 maisīt sieggō, siegūb, siegīz to mix
 maksāt maksō, maksāb, maksīz to pay
 maldīties jeksō, jeksūb, jeksīz to get lost
 mantot pierāndō, pierāndōb, pierāndiz to inherit
 mazgāt piezzō, piezūb, piezīz to wash
 meklēt vōtšō, vōtšūb, vōtšīz to look (for); to search (for/after)
 mēģināt kōļō, kōļōb, kōļiz to try; to attempt
 mest eitō, ētab, ētiz to throw
 mētāties eitlō, eitlōb, eitliz to toss
 mīcīt suotkō, suotkūb, suotkīz to knead
 mīlināties libiņtō, libiņtōb, libiņtīz to cuddle
 minēt tabbō, tabāb, tabīz to guess
 mirdzēt ōļdō, ōļdōb, ōļdiz to glitter; to sparkle; to twinkle
 mirkšķināt pilktō, pilktōb, pilktiz to blink
 mirt kūolō, kūolōb, kūoliz to die
 mizot kūorštō, kūorštōb, kūorštīz to peel
 muldēt blōḑō, blōḑōb, blōḑiz to twaddle
 mūrēt mīrtō, mīrtōb, mīrtiz to build (in stone)

N

nākt tūlda, tulāb, tuļ to come
 nest kandō, kändab, kändiz to carry
 niezēt sōvlō, sōvlōb, sōvliz to itch
 noderēt kōlbō, kōlbōb, kōlbiz to suit
 nogludināt tazāntō, tazāntōb, tazāntiz to smooth down
 nogurt vāzzō, vāzūb, vāzīz to get tired
 noliekt lomāstō, lomāstōb, lomāstiz to bend
 nosaukt nimtō, nimtōb, nimitiz to call, to name

Ņ

ņemt vōttō, vōtāb, vōtīz to take

O

ostīt nūškō, nūškōb, nūskiz to smell; to sniff

P

paciest kāndatō, kāndatōb, kāndatiz to endure; to stand
 pabeigt; nobeigt loptō, loptāb, loptīz to finish
 palīdzēt ābḗō, ābḗōb, ābḗiz to help
 palikt īedō, īeb, ei to remain; to stay
 pārdot mīdō, mīb, mīž to sell
 pateikties tiennō, tienūb, tienīz to thank
 patikt mīeldō, mīeldōb, mīeldiz to like

pavairot pāgiņtō, pāgiņtōb, pāgiņtiz; jemīņtō, jemīņtōb, jemīņtiz to increase; to multiply
 pazemot, pazemināt madāltō, madāltōb, madāltiz to humiliate; to lower
 pazīt tundō, tūndōb, tūndiz to know; to recognize
 pazust kaddō, kadūb, kadīz to be missing; to disappear
 peldēt voigō, voigōb, voigiz to swim; to sail
 peldēties gilgō, gīlgōb, gīlgiz to bathe
 pēties (pirtī) lebbō, lebbōb, lebīz to take a steam-bath
 pērt pieksō, pieksāb, pieksīz to flog
 pētīt tuņšlō, tuņšlōb, tuņšliz; pētō, pētōb, pētīz to investigate; to study; to research
 piekodināt kūondō, kūondōb, kūondiz to admonish
 pierādīt; apliecināt tapārtō, tapārtōb, tapārtiz to prove
 pieskarties pūtō jūrō, pūtōb jūrō, pūtīz jūrō to touch
 pildīt tāutō, tātab, tātiz to fill
 pilēt; pilināt sipšlō, sipšlōb, sipšliz; sippiņtō, sippiņtōb, sippiņtiz to drop
 pirkt vōstō, vōstāb, vōstīz to buy
 pirst pīerslō, pīerslōb, pīerslīz to fart
 pīt pīņō, pīņōb, pīņiz to braid (the hair); to plait (the wickers)
 plaisāt paggō, pagūb, pagīz to crack
 pļaut nītō, nītōb, nītīz to mow
 plēst; šķelt kīskō, kīskōb, kīskīz to tear; to split
 plūkt katkō, katkāb, katkīz to pick; to pluck
 plūst; tecēt ōvātō, ōvātōb, ōvātīz to stream; to flow
 prasīt; jautāt kizzō, kizūb, kizīz to ask
 prast; mācēt mōistō, mūoštāb, mūoštīz can; to have skills; to be able
 putēt pōrmstō, pōrmstōb, pōrmstīz to be dusty
 pūst pūgō, pūgōb, pūgīz to blow
 pūt; trūdēt mārgō, mārgōb, mārgīz to rot; to decoy

R

radīt lūodō, lūolob, luoi to create
 rādīt nāgtō, nāgtōb, nāgtīz to show
 rakt kuovō, kōvab, kōviz to dig
 rakstīt kērātō, kērātōb, kērātīz to write
 rāpties grēbō, grēbōb, grēbiz to creep; to crawl
 rasties suggō, sugūb, sugīz to arise
 raudāt itkō, itkūb, itkīz to weep; to cry
 raut tōmbō, tōmbōb, tōmbīz to jerk; to pull
 ravēt kitkō, kitkūb, kitkīz to weed
 redzēt nādō, nāb, neiz to see
 rēķināt rēkō, rēkōb, rēkīz to calculate
 riet uttō, utāb, utīz to bark
 rīt nīelō, nīelōb, nīeliz to swallow
 rotaļāties māngō, māngab, māngīz to play; to toy
 rūcināt (pērkons) borātō, borātōb, borātīz to hear a clap of thunder
 runāt rōkandō, rōkandōb, rōkandīz to speak
 rūpēties; gādāt murtō, murtōb, murtīz to take care (of)

S

sabojāt rikkō jarā, rikkōb jarā, rikkōz jarā to spoil; to damage
 sacīt; teikt kītō, kītōb, kītīz to say
 saderēt; salīgt sādō, sādōb, sādīz to bet
 sajukt jeksō, jeksūb, jeksīz to get entangled; to get off the tune
 sakārtot sādīlō, sādīlōb, sādīliz to put in order
 sākt irgō, irgōb, irgīz; akkō, akūb, akīz to begin; to start
 salt kilmō, kīlmab, kīlmīz to freeze
 sālīt sūolō, sūolōb, sūolīz to salt
 sāpēt pōddō, pōdūb, pōdīz to hurt; to ache
 saraust tōmbō, tōmbōb, tōmbīz to heap up; to amass
 sargāt vaṛtō, vaṛtōb, vaṛtīz; vōidō, vōidab, vōidīz to guard; to protect
 sastapties pūtō vastō, pūtōb vastō, pūtīz vastō to meet
 saukt nuttō, nutāb, nutīz to call
 secināt tuṅšlō, tuṅšlōb, tuṅšlīz to conclude
 sēdēt istō, istāb, istīz to sit
 segt kattō, katāb, katīz to cover
 sēt kīlō, kīlab, kīliz to sow
 siet siddō, sidāb, sidīz to bind
 sildīties peislō, peislōb, peislīz to warm oneself
 sist rabbō, rabūb, rabīz to beat
 skaidroties sēļtō, sēļtab, sēļtīz to become clear (weather)
 skaldīt ploggō, plogūb, plogīz; lōkstō, lōkstōb, lōkstīz to split; to chop (a firewood)
 skandināt gilštō, gilštōb, gilštīz to tinkle
 skanēt killō, kilūb, kilīz to sound
 skatīties vaṅtļō, vaṅtļōb, vaṅtļīz to look
 skriet ailō, ailōb, ailīz to run
 skūpstīt patšō, patšūb, patšīz to kiss
 slaucīt pūstō, pūstōb, pūstīz to wipe
 slaukt lipsō, lipsāb, lipsīz to milk
 slavēt ouvōstō, ouvōstōb, ouvōstīz to praise
 slēgt klōkšō, klōkšūb, klōkšīz to lock
 slīkt upāndō, upāndōb, upāndīz to drown
 slīnkot lāiskantō, lāiskantōb, lāiskantīz to be lazy
 smaidīt muidlō, muidlōb, muidlīz; mujāldō, mujāldōb, mujāldīz to smile
 smēķēt; dūmot tūgō, tūgōb, tūgīz to smoke
 smieties nagrō, nagrōb, nagrīz to laugh
 snaust tukkō, tukūb, tukīz to slumber
 sniegties langō, langōb, lāngīz to stretch; to reach
 solīt tōitō, tōitab, tōitīz to promise
 spiest pīkstō, pīkstōb, pīkstīz to press
 spietot bandō, bandōb, bāndīz to swarm
 spīdēt paistō, pāistab, pāistīz to shine
 spert pōtkastō, pōtkastōb, pōtkastīz to kick (a horse); to strike (a flash)
 spēt joudō, jōdab, jōdīz; sōitō, sōitab, sōitīz to be able; to manage; can
 splaut siļgō, siļgōb, siļgīz to spit
 sprediķot sprediķō, sprediķōb, sprediķīz to preach
 stāstīt nīžō, nīžōb, nīžīz to tell

stāvēt pīlō, pīlōb, pīliz to stand
steigties ruoikō, rūoikōb, rūoikiz to hurry up
stumt likkō, likūb, likīz to push
sūdzēt kaibō, kāibōb, kāibiz to complain
sukāt; ķemmēt siggō, sigūb, sigīz to brush; to comb
sūtīt sōtō, sōtōb, sōtiz to send
sveicināt tēriņtō, tēriņtōb, tēriņtiz to greet
svērt vaitō, vaitōb, vaitiz to weigh
svētīt pivāstō, pivāstōb, pivāstiz to bless
sviest viskō, viskūb, viskīz to throw
svilināt; apdedzināt kūorbastō, kūorbastōb, kūorbastiz to burn

Š

šaut laskō, laskūb, laskīz to shoot
šķetināt kīerlō, kīerlōb, kīerliz to unreel
šķirties laggō, lagūb, lagīz to part
šūpot āltō, āltab, āltiz to rock
šūt umblō, umblōb, umbliz to sew

T

taisīt tīedō, tīeb, tei to make
taupīt; saudzēt ārmakstō, ārmakstōb, ārmakstiz to save
tecēt (skriet) jūokšō, jūokšōb, jūokšiz to flow
tecēt (sūkties cauri) ōvvō, ōvūb, ōvīz to flow; to leak through
ticēt uskō, uskūb, uskīz to believe
tirgoties andōļtō, andōļtōb, andōļtiz; kōpļō, kōpļōb, kōpļiz to deal (in); to trade (in)
tīrīt zivis kiddō, kidūb, kidīz to scale
tīt vāndō, vāndab, vāndiz to wind
traucēt sieggō, siegūb, siegīz to disturb
trūkt pūtō, pūtōb, pūtiz to be short of
tulkot tulkō, tulkōb, tulkiz to translate
turēt piddō, pidāb, pidīz to hold; to keep

U

ubagot sāņtō, sāņtōb, sāņtiz to beg
urinēt kuzzō, kuzūb, kuzīz to urinate
urbt driļļō, driļļōb, driļļiz to drill; to bore
uzmosties virgō, vīrgōb, vīrgiz to awake

V

vadīt juondō, juondōb, juondiz to lead; to conduct; to rule; to direct
valdīt vōlikšō, vōlikšōb, vōlikšiz to govern; to rule
varēt vōidō, vōib, vōiž to be able
vārīt kīetō, kīetōb, kīetiz to boil
vēlēt (laimi) tarmō (vōnnō), tārmōb, tārmiz to wish
vemt oksnō, oksnōb, oksniz to vomit
vest vīdō, vīb, vīž to lead

vērpt vērbiķšō, vērbiķšōb, vērbiķšiz to spin
vilkt; vest vieddō, viedāb, viedīz to pull; to take

Z

zagt salāndō, salāndōb, salāndiz to steal
zāģēt zōigō, zōigōb, zōigiz to saw
zaigot ōļdō, ōļdōb, ōļdiz to glint
zaļot ōļastō, ōļastōb, ōļastiz to be verdant; to be green
zibeņot valktō, valktōb, valktiz to lighten; to flash
ziedēt ēdriķšō, ēdriķšōb, ēdriķšiz to bloom
ziest vōidō, vōidab, vōidiz to smear
zīmēt tāto, tātob, tātiz to draw; to mean
zināt tīedō, tīedab, tīediz to know
zvanīt gilštō, gilštōb, gilštiz to ring; to phone
zvejot vejjō, vejūb, vejīz to fish
zvērēt vannō, vōnōb, vōniz to swear

Ž

žāvēt kūjastō, kūjastōb, kūjastiz to dry
žilbt julgō, julgōb, julgiz to be dazzled
žūt kuijō, kūjab, kūjiz to dry; to get dry

III.19. APSTĀKĻA VĀRDI

VĪŅSŌNĀD

ADVERBS

Vietas apstākļa vārdi

Kūož vīņsŏnād

Adverbs of place

aizmugurē tagān after
ārā ulzō; ullō outdoors; outside
apakšā allō; alā under
apkārt immōr; immōrkout round
atpakaļ tāgiž back
augšā illō on; up
augšup ilzō upwards; on to
citur mūs kūožōs in another place
iekšā sizzōl; sizāl in; inside
lejum mōzōpēdōn down, downwards
mājum kuodāj homewards
nekur ābkuskīz; mittō kūogid nowhere
priekšā jeds in front of
projām jedspēdōn away
šeit sīd here
starp vail between

šur tur kus äbkus here and there
 šurpu tãnõ here
 turpu sîñõ there
 kaut kur kuskîz; kûogid somewhere; anywhere
 kur kus where
 tãlu kougõn; kõgaz far
 te tãs here
 tepat tãs îž here
 tur sãl there
 tuvuv ležgõl near
 vietãm kûožis in places; here and there
 visur amši everywhere

Laika apstākļa vārdi

Āiga vītsõnãd
 Adverbs of time

agri varãld; varrõ early
 agrãk jedmõl earlier
 aizvakar ändistpãvan two days ago
 arvien aldz always
 atkal tegîž again
 citreiz mûndakõrd another time
 drîz pakãnd near; forth coming
 ilgi kõgiñ long
 jau ju; jubã already
 kad kunãs; kunãgõst when
 kãdreiz mingizkõrd some time
 laikus ãigal beforehand
 mûžam igãniz for ever
 nãkamgad mûnãigast next year
 nekad äbkunãgõst never
 nemûžam mittõkunãgõst never
 nu ni now; well
 pagãjis; pagãjušais lãndz last
 pašlaik paldîñ now; at this moment
 parît tagãmûpõ; tagãuomdõ the day after tomorrow
 përn mûliñ; lãndzãigast last year
 reiz kõrd once
 reizëm vaišti now and then
 rît mûpõ; ãomdõ tomorrow
 sen amûstõz long ago
 šodien tãmpõ today
 šonakt tãmîezõ tonight
 šoreiz sîekõrd this time
 tad siz then
 tagad; tûlît paldîñ; ildîñ now; at this moment
 tik ilgi sentš; sentškõgiñ so long; for such a long time
 turpmãk jeddõpëðõn further
 vakar eggiļ yesterday

vecos laikos vanāst; vanšti in older/ancient times
vēl vēl more; else
vēlu obbō late
vēlāk pierrō later

Sk. nodaļu "Dienas, mēneši, gadalaiki". Vaņtlō jaggō "Pāvad, kūd, āigastāigad". See
"Weekdays, months, seasons."

Veida apstākļa vārdi

Mod vīṣṣōnād

Adverbs of manner

ačgārni; otrādi dagāršpēḍōn inside out
asi vaimōst sharply; keenly
ātri kierdō quicly
augsti kuordist high; tall
bieži saggōld often
citādi mōitiz differently; otherwise
cauri lebbō through
dārgi tōvrōstōz expensive
grūti lālamstiz hard; painful (ly)
gudri kovālstiz in a reasonable way
īsi lītōld shortly; briefly
jāšus ratsōl riding
kā kui how
kājām jālgīn on foot
klusī vāgiž silently; quietly
kodīgi; sāpīgi; rūgti kibḍist bitterly; caustic; pungently
labi jōvīst well
lēnām lougō slowly
lieliski sūrdōvīto great
ļoti vāggī very; very much
mazliet; ierobežoti; knapi kitsāstiz limited; restricted
patiesi; patiešām tuodlistiz really; indeed
reti orāstōz seldom; rarely
sēdus istōs sitting (in a sitting position)
slepeni sallōz secretly
spēcīgi; stipri joudzist strongly; hard; powerfully
stīpri; izturīgi viššist strongly; durable
stīvi; stingri kanktist stiff; rigid
stāvus pīlōs standing (in a standing position)
šauri ōdōstiz narrow
tā nei like...
visādi amtīz in every possible way
viegli kevāmsstiz; kebāmsstiz easily
zemu madālist low

Mēra apstākļa vārdi

Aigā vīṣṣōnād

Adverbs of measure

cik mits how many; how much

daudz pāgiņ; jennō many; much
 divreiz kakškōrd two times; twice
 gandrīz pigā; pigātagā almost; nearly; all but little; few
 mazliet; drusku rōz a little (bit); some
 vairāk jemīņ; jembīt more
 vienreiz ikškōrd once

Cēloņa apstākļa vārdi

Merk vītsōnād
 Adverbs of reason

kādēļ; kāpēc mikšpierāst why
 tādēļ; tāpēc sīepierāst because

III.20. PRIEVĀRDI PREPOZĪTSIJŌD PREPOSITIONS

aiz tagān behind
 ap; apkārt immōr round; around
 apakšā allō under
 no apakšas aldōst from the bottom
 ar izsaka ar nomenu instrumentāļa locījuma galotni: with (see Appendix 1-3)
 -ōks, -āks, -kōks (sk. 1.-3. pielikumu)
 ārā ulzō out of
 ārpus ullōpēdōn outside
 bez ilmō; bāz without
 blakus kilgs beside; next to
 caur leb through
 garām; gar piddōz; mīedō along
 iekšā sizzōl in
 klāt; pie (virzība) jūr(ō) at; towards
 klāt; pie jūs(ō) to; by; near
 no (virzība nost) jūst(ō) from
 kopā kubs(ō) together
 no izsaka ar nomēnu elatīva locījuma galotni -st(ō) from (see Appendix 1-3)
 (sk. 1.-3. pielikumu)
 nost; prom jarā; jārāndiz away; off
 pa pids along
 par iļ about
 pār iļļō across
 pēc pierrō after
 pirms jeds(ō); jedmōl before
 pret vastō against; opposite
 priekš pierāst; jedst for
 līdz sōņō till
 starp vail between
 vienkop(us) īdōkubbō together
 virs; uz pāl(ō) above; on

III.21. SAIKĻI UN PARTIKULAS SIDĪMSŌNĀD JA PARTIKŌLŌD CONJUNCTIONS AND PARTICLES

arī ka too
bet no; agā; bet but
gandrīz pigā; pigātagā almost; nearly
gan kil now
gluži it quite
ir um; 3. pers. āt; attō is
it kā alz as if
ja aš; až if
jā nā yes
jau ju; jubā already
jeb agā or
jo sīestō as; because
ka ku that
kā kui; als as; like
kā arī kui ka as well as
kaut koks -
kaut gan laz kil however
kamēr kuntš while
lai laz to + infinitive
lai gan laz kil although
līdz sōņ to; until
ne āb not; no
nē āp; āb no
nemaz; ne mittō not
tā nei so
tāpat nei iž just (as)
tā kā nei ku so as
tātad nei siz so
tādēļ, ka sīepierāst, ku because
tomēr; taču umitōg; tokš however; although
tik set so
tikai set only
un ja; un and
vienīgi; vien īd only
vai vōi; u has; whether

IV. PIELIKUMI JŪSPANDŌKŠI APPENDICES

IV. Lietvārdu un īpašības vārdu deklināciju piemēri Samples of noun and adjective declensions

Skaitlis un locījums	Viensilbes vārdi	Divsilbju a-celma vārdi	Vārdi ar galotni -i , kas viensk. ģenitīvā pievieno gal. -z
	nakts	melns	sieva
Viensk.			
Nom. kas?	īe	mustā	nai
Ģen. kā?	īe	mustā	naiz
Dat. kam?	īen	mustān	naizōn
Part. ko?	īedō	mustō	nāista
Instr. ar ko?	īekōks	mustāks	naizōks
Illat. kurp?	īezō	mustō	naizō
Ines. kur?	īes(ō)	mustās	naizōs
Elat. no kurienes?	īest(ō)	mustāst	naizōst, naist
Daudzsk.			
Nom.	īed	mustād	naist
Ģen.	īed	mustād	naist
Dat.	īedōn	mustādōn	naistōn
Part.	ēḑi	mustīdi	naiži
Instr.	īedkōks	mustādōks	naistōks
Illat.	īeži	mustīž	naiziž
Ines.	ēši	mustīš	naižis
Elat.	ēšti	mustīšt	naižist

IV.2. Skaitļa vārdu locīšanas piemēri Samples of numeral declension

Skaitlis un locījums	viens	divi	tūkstotis	pirmais
Viensk.				
Nom. kas?	ikš	kakš	tūontō	ežmi
Ģen. kā?	īd	kōd	tūontō	ežmi
Dat. kam?	īd(ōn)	kōdōn	tūontōn	ežmizōn
Part. ko?	īdt(ō)	kōdtō	tūontō	ežmist
Instr. ar ko?	īdkōks	kōdkōks	tūontōks	ežmizōks
Illat. kurp?	īd(ō)	kōdō	tūontō(z)	ežmizō
Ines. kur?	īds(ō)	kōdsō	tūontōs	ežmizōs
Elat. no kurienes?	īdst(ō)	kōdstō	tūontōst	ežmizōst
Daudzsk.				
Nom. kas?			tūontōd	
Ģen. kā?			tūontōd	
Dat. kam?			tūontōdōn	
Part. ko?			tūontīdi	
Instr. ar ko?			tūontōdōks	
Illat. kurp?			tūontiž	
Ines. kur?			tūontiš	
Elat. no kurienes?			tūontīst	

IV.3. Vietniekvārdu locīšana Pronoun declension

Skaitlis un locījums	es	pats; savs	cits	viss
Viensk.				
Nom.	minā/ma	īž	mū	amā
Ģen.	min	eņš	mū	amā
Dat.	minnōn	eņšōn	mūn	amān
Part.	mīnda	eņšta	mūdō	ammō
Instr.	minkōks	eņšōks	mūkōks	amāks
Illat.	minnō	eņšōz	mūzō	ammō
Ines.	minnōs	eņšōs	mūs	amās
Elat.	minstō	eņšōst	mūstō	amāst
Daudzsk.				
Nom.	mēg	eņšōd	munt	amād
Ģen.	mād	eņšōd	munt	amād
Dat.	māddōn	eņšōdōn	muntōn	amādōn
Part.	mēḍi	eņšīdi	mūḍi	āmḍi
Instr.	mādkōks	eņšōdōks	muntkōks	amādōks
Illat.	mēži	eņšiz	mūži	āmži
Ines.	mēši	eņšis	mūžis	āmši
Elat.	mēšti	eņšist	mūšti	āmšti

IV.4 Daži darbības vārdu konjugēšanas piemēri Few samples of verb conjugation

Īstenības izteiksme				
Tagadne				
Skaitlis un personas	Apgalvojums		Noliegums	
Viensk.	es esmu	es daru	es neesmu	es nedaru
1. minā/ma	ūob/um	tīeb	āb ūo	āb tīe
2. sinā/sa	ūod/	tīed	ād ūo	ād tīe
3. tāmā/ta	ūob/um	tīeb	āb ūo	āb tīe
Daudzsk.				
1. mēg	ūomō	tīem(ō)	āb ūomō	āb tīem
2. tēg	ūotō	tīet(ō)	ād ūotō	ād tīet
3. ne	āt/attō	tīebōd	āb ūotō	āb tīebōd

Pagātne				
Viensk.	es biju	es darīju	es nebiju	es nedarīju
1. minā/ma	vōļ	tei	iz ūo	iz tīe
2. sinā/sa	vōļd	teit	ist ūo	ist tīe
3. tāmā/ta	vōļ	tei	iz ūo	iz tīe
Daudzsk.				
1. mēg	vōļmō	teimō	iz ūomō	iz tīemō
2. tēg	vōļtō	teitō	iz ūotō	iz tīetō
3. ne	vōļtō	teitō	iz ūotō	iz tīetō
Saliktā tagadne				
Viensk.	es esmu bijis	es esmu darījis	es nesmu bijis	es neesmu darījis
1. minā/ma	um vōnd	um tīend	āb ūo vōnd	āb ūo tīend
2. sinā/sa	ūot vōnd	ūod tīend	ād ūo vōnd	ād ūo tīend
3. tāmā/ta	um vōnd	um tīend	āb ūo vōnd	āb ūo tīend
Daudzsk.				
1. mēg	ūom vōnnōd	ūom tīenōd	ām ūomō vōnnōd	ām ūomō tīenōd
2. tēg	ūot vōnnōd	ūot tīenōd	ād ūotō vōnnōd	ād ūotō tīenōd
3. ne	āt vōnnōd	āt tīenōd	āb ūotō vōnnōd	āb ūotō tīenōd
Saliktā pagātne				
	Apgalvojums		Noliegums	
Viensk.	es esmu bijis	es biju darījis	es nesmu bijis	es nebiju darījis
1. minā/ma	vōļ vōnd	vōļ tīend	iz ūo vōnd	iz ūo tīend
2. sinā/sa	vōļt vōnd	vōļt tīend	ist ūo vōnd	ist ūo tīend
3. tāma/ta	vōļ vōnd	vōļ tīend	iz ūo vōnd	iz ūo tīend
Daudzsk.				
1. mēg	vōļmō vōnnōd	vōļmō tīenōd	iz ūomō vōnnōd	iz ūomō tīenōd
2. tēg	vōļtō vōnnōd	vōļtō tīenōd	ist ūotō vōnnōd	ist ūotō tīenōd
3. ne	vōļtō vōnnōd	vōļtō tīenōd	ist ūotō vōnnōd	ist ūotō tīenōd
Potencialā izteiksme (tikai palīgdarbības vārdam 'būt' nākotnes nozīmē)				
Nākotne				
Viensk.	es būšu	es nebūšu		
1. minā/ma	līb	āb lī		
2. sinā/sa	līd	ād lī		
3. tāmā/ta	līb	āb lī		
Daudzsk.				
1. mēg	līmō	āb līmō		
2. tēg	lītō	āb lītō		
3. ne	lībōd	āb lītō		

IV.5. Ģeogrāfiskie nosaukumi
Ģeogrāflist nimūd
Geographical names

Libiešu ciemu nosaukumi	Livō kilād nimūd	Village names
Oviši	Paṭikmō	Ovisi
Lūžnas	Lūž	Luznas
Miķeltornis	Pizā	Mikeltornis
Lielirbe	Īra	Lielirbe
Jaunciems	Ūžkilā	Jaunciems
Sīkrags	Sīkrōg	Sikrags
Mazirbe	Irē; Irai	Mazirbe
Košrags	Kuoštrōg	Kosrags
Pitrags	Pitrōg	Pitrags
Saunags	Sānag	Saunags
Vaide	Vaid	Vaide
Kolka	Kūolka	Kolka
Melnšils	Mustānum	Melnšils

Vietvārdi Latvijā	Leṭmō kūožnimūd	Latvian place-names
Dundaga	Dūoņig	Dundaga
Jelgava	Jālgab	Jelgava
Kandava	Kāndav	Kandava
Liepāja	Līepō	Liepaya, Liepaja
Pope	Pūoip	Pope
Rīga	Rīgō	Riga
Talsi	Tālsa	Talsi
Tukums	Tukāmō	Tukums
Ventspils	Vānta	Ventspils
Kurzeme	Kurāmō	Kurzeme; Courland
Latgale	Latgāl	Latgale
Vidzeme	Vidumō, Līvōmō	Vidzeme
Zemgale	Zemgāl	Zemgale
Baltijas jūra	Vālda mer	the Baltic Sea
Kolkas rags	Kūolka nanā	The Cape of Kolka

Valstu nosaukumi	Munt mōd nimūd	Country names
Anglija	England; Engōlmō	England
Amerika	Amērik	America
Austrija	Austrij	Austria
Beļģija	Beļģij	Belgium
Bulgārija	Bulgārij	Bulgaria
Dānija	Dēņmō	Denmark
Eiropa	Eirōp	Europe

Francija	Prantsūzmō	France
Grieķija	Grīekmō	Greece
Holande	Holand	Holland
Igaunija	Ēstimō	Estonia
Islande	Īslānd	Iceland
Itālija	Itāļmō	Italy
Izraēla	Izraēl; Jūdōmō	Israel
Krievija	Krīevōmō	Russia; Russian Federation
Latvija	Leļmō	Latvia
Lietuva	Leišmō	Lithuania
Norvēģija	Norvēgmō	Norway
Polija	Pūoļmō	Poland
Portugāle	Portugāl	Portugal
Rumānija	Rumāņmō	Rumania
Serbija	Serbij	Serbia
Spānija	Spāņmō	Spain
Somija	Sūomōmō	Finland
Šveice	Šveits	Switzerland
Ungārija	Ungārmō	Hungary
Vācija	Saksāmō	Germany
Zviedrija	Rūotšmō	Sweden